

УДК
№ держреєстрації 0118U003364

інв. №

Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогіки
04053, м. Київ-53, вул. Січових Стрільців, 52-д
тел. 481-37-12

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Інституту педагогіки
НАПН України
_____ О. М. Топузов

_____ 2020 р.

«Затверджено»
на засіданні відділу навчання
української мови та літератури
Інституту педагогіки
НАПН України
05 листопада 2020 р.
протокол № 11

ЗАКЛЮЧНИЙ ЗВІТ
про науково-дослідну роботу
«Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови
учнів ліцею на рівні стандарту»
(2018-2020 рр.)

Керівник НДР
О. М. Горошкіна
д. пед. наук, професор

Київ-2020

СПИСОК ВИКОНАВЦІВ:

Керівник НДР,

завідувач відділу,
доктор педагогічних наук,
професор

Горошкіна О.М.

головний науковий співробітник,
доктор педагогічних наук

Голуб Н.Б.

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
(з 01.11.2020)
провідний науковий співробітник,

Бондаренко Н.В.

старший науковий співробітник,
кандидат педагогічних наук

Новосьолова В.І.

старший науковий співробітник
кандидат педагогічних наук

Попова Л.О.

молодший науковий співробітник

Галаєвська Л.В.

провідний науковий співробітник (0,5 ст.),
доктор педагогічних наук, професор
(з 02.01.2018 по 01.09.2020 р.)

Голуб Н.Б.

РЕФЕРАТ

Заключний звіт складається зі вступної частини (обкладинка, титульний аркуш, список авторів, реферат, зміст, перелік умовних позначень, передмова), основної частини (вступ, суть звіту, висновки, рекомендації), списку публікацій.

Загальний обсяг звіту – 58 ст., список опублікованих праць – на 28-и сторінках.

Звіт відображає результати науково-дослідної роботи співробітників відділу навчання української мови та літератури з теми **«Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту»**, виконаної

відповідно до постанови Президії НАПН України від 29.04.2017 р., протокол № 1-2/7-145; постанови Президії НАПН України від 15.06.2017 р., протокол № 1-2/9-205; постанови Президії НАПН України від 28.09.2017 р., протокол № 1-2/12-253; постанови Президії НАПН України від 25.01.2018 р., протокол № 1-2/2-51; рішення бюро Відділення загальної середньої освіти НАПН України від 30.05.2017 р., протокол № 5;

Договір № 12/1/2-18 Нпр від 26 січня 2018 р.

Терміни виконання теми: січень 2018 р. – грудень 2020 р.

Ключові слова за темою: українська мова, компетентнісний підхід, ліцей, методика навчання української мови, ключові компетентності, предметна компетентність, мотивація.

Об'єкт: процес навчання української мови учнів старшої школи на рівні стандарту.

Предмет: методика навчання української мови учнів старшої школи (рівень стандарту) на засадах компетентнісного підходу.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати і розробити компетентісно орієнтовану методику навчання української мови учнів ліцею.

Дослідження здійснювалося за допомогою таких *методів*:

1) *теоретичних* – аналіз і синтез сучасної психологічної, педагогічної, лінгвістичної, соціолінгвістичної, дидактичної і лінгводидактичної літератури з проблем дослідження; аналіз державних документів, що регулюють освітню діяльність; зіставлення й узагальнення даних з проблеми дослідження; аналіз програми й підручників української мови для старших класів з метою з'ясування вихідних даних дослідження; аналіз усного і писемного мовлення учнів; аналіз і синтез результатів дослідного навчання.

2) *емпіричних* – спостереження за освітнім процесом та аналіз уроків з української мови в старших класах; усне й письмове опитування учнів і вчителів на різних етапах дослідного навчання; різні види моделювання: атрибутивне (жанри мовлення), структурне (структура дидактичної гри, проекту, самостійної роботи учнів), організаційне (організація самостійної роботи, навчальні мовно-комунікативні ситуації, експеримент); педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи).

Здобуті результати: у результаті трирічного дослідження: розроблено методику компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею; обґрунтовано теоретичні засади методики компетентісно орієнтованого

навчання української мови учнів ліцею (рівень стандарт) (філософські, лінгвістичні, психологічні, лінгводидактичні); визначено й обґрунтовано доцільність ключових складників методики: принципів (мотиваційного забезпечення освітнього процесу; текстоцентричного; ціннісного орієнтування; життєвої доцільності й дієвості знань; активізації пізнавальної діяльності учнів; спрямування навчання на всебічний і гармонійний розвиток; співробітництва і взаємної підтримки; активності особистості; індивідуалізації; органічної єдності людини, мовлення і процесу навчання), форм (індивідуальної, парної, групової), методів (ситуаційного, діалогування, комплексних вправ на основі тексту; проблемного, самостійної роботи з джерелами інформації), засобів (розроблено класифікацію засобів компетентнісного навчання української мови), що сприятимуть реалізації завдань освітнього процесу, урахують потреби дистанційного навчання; виокремлено й схарактеризовано особливості організації самостійної роботи з української мови учнів ліцею; розроблено й обґрунтовано систему компетентнісно орієнтованих вправ і завдань, спрямовану на формування в учнів ліцею предметної та ключових компетентностей на уроках української мови; створено модель компетентнісно орієнтованої методики, спрямованої на зміну ставлень: ставлення учня до себе як суб'єкта шкільної мовної освіти; ставлення учня і вчителя до української мови; ставлення вчителя до учня як повноправного суб'єкта освітнього процесу; *розроблено* критерії оцінювання освітніх досягнень учнів з української мови; *упроваджено* методику компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту, закладену в підручники й посібники, в експериментальні заклади освіти, що сприяло реалізації таких завдань: а) формування внутрішньої мотивації до навчання української мови; б) виховання ціннісного ставлення до державної мови, спілкування нею; в) надання знанням і вмінням з української мови функційності, дієвості; г) формування узагальнених знань і вмінь (аналізувати, синтезувати, порівнювати, узагальнювати, робити власні висновки). Триває *узагальнення* зібраних експериментальних даних, урахування зауважень і виявлених недоліків.

Наукова новизна здобутих результатів дослідження полягає в тому, що за характером і сутністю розглянутих проблем воно є першим, у якому здійснено комплексне розроблення компетентнісних засад опанування української мови учнями ліцею на рівні стандарту, чим створено ґрунтовні теоретичні передумови для практичної реалізації якісно нового етапу розвитку мовної освіти: *уперше* визначено теоретичні засади навчання української мови на засадах компетентнісного підходу учнів ліцею на рівні стандарту; *розроблено, науково обґрунтовано й експериментально перевірено* лінгводидактичну модель і методику компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту; *уточнено* специфіку вивчення української мови в ліцеї на рівні стандарту; *забезпечено подальший розвиток і збагачення* психолого-педагогічних і дидактико-методичних засад формування компетентнісних умінь старшокласників з урахуванням їхніх вікових особливостей; загальнодидактичних і методичних принципів; міжпредметних зв'язків задля формування ключових компетентностей; використання і поєднання традиційних та інноваційних методів і прийомів

навчання; підготовлено методичний супровід (підручники, посібники, концепція, статті), що сприятимуть ефективному впровадженню її.

Ступінь упровадження: Процес упровадження очікуваних результатів здійснювався у *два етапи*: *перший етап* передбачав оприлюднення експериментальних матеріалів під час виступів на міжнародних і всеукраїнських конференціях, семінарах, круглих столах, у статтях фахових видань, на сайті Інституту педагогіки; на *другому етапі* результати експериментальних досліджень упроваджуються в практиці роботи вчителів-словесників закладів загальної середньої освіти України. Підручники мають гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» у 2018-ому (10 клас) і у 2019-ому (11 клас); підручники впроваджені в заклади, що обрали підручники в результаті конкурсу; посібники схвалено науково-методичною радою. Є запити на всю підзвітну продукцію.

Практичне значення роботи. Результати дослідження використано під час написання концепції, підручників і посібників. Результати НДР будуть максимально корисні для розроблення програм із методики навчання української мови в закладах вищої педагогічної освіти, а також у системі післядипломної педагогічної освіти.

Про ефективність виконаної роботи свідчать результати всеукраїнського (підручники для 10, 11 класів) експерименту, проведеного в процесі науково-дослідної роботи в контексті виконання колективної теми.

Галузь використання – педагогіка, фахова методика; ліцеї; система вищої педагогічної та післядипломної освіти.

Об'єкти впровадження – заклади загальної середньої, вищої, післядипломної педагогічної освіти.

ЗМІСТ

Перелік умовних позначень	5
Передмова	6-8
Основна частина	9-15
Результати експериментальної роботи	16-76
Висновки	63-68
Рекомендації	68-69
Список публікацій	70-76

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

НАПН – Національна академія педагогічних наук

МОН – Міністерство освіти і науки

НДТ – науково-дослідна тема

НДР – науково-дослідна робота

РС – розвивальне середовище

КК – ключові компетентності

ПК – предметна компетентність

КП – компетентнісний підхід

КОЗ – компетентнісно орієнтоване завдання

ПЕРЕДМОВА

У звіті представлено результати НДР відділу навчання української мови та літератури (сектор «Українська мова») з колективної теми *«Методика компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту»*.

Вибір проблем для дослідження зроблено відповідно до наукового досвіду, посад співробітників і терміну роботи над темою.

Тему виконували впродовж 2018-2020 рр. поетапно.

Етапи науково-дослідної роботи (*теоретико-моделювальний, експериментально-коригувальний й узагальнювально-впроваджувальний*) визначали логіку дослідження.

Упродовж *теоретико-моделювального* етапу дослідження було визначено його основні напрями, психолого-педагогічні чинники і дидактико-методичні умови вдосконалення навчання мови на компетентнісних засадах; розроблено програму дослідження, програму констатувального етапу педагогічного експерименту, проведено констатувальний зріз та узагальнено його результати; *укладено* категорійний апарат дослідження; *розроблено* концепції планового підручника і посібників.

Під час *експериментально-коригувального* етапу дослідження було *розроблено* методикокомпетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів старшої школи на рівні стандарту; здійснено добір принципів, форм, методів і засобів як структурних елементів методики та обґрунтовано їх доцільність; програму формувального експерименту; *здійснено* перевірку розробленої методики *компетентнісно орієнтованого* навчання української мови учнів старших класів; *підготовлено* рукописи планових посібників.

У процесі *узагальнювально-впроваджувального* етапу було скориговано зміст методики *компетентнісно орієнтованого* навчання української мови учнів старшої школи на рівні стандарту; апробовано підручники, посібники, узагальнено зібрані дані, упроваджені освітню практику наукові результати.

Водночас співробітники відділу брали участь у заходах, спрямованих на виконання Програми спільної діяльності МОН і НАПН України. Зокрема таких:

1. Участь у засіданнях науково-методичної комісії сектору вищої освіти Науково-методичної ради МОН України 19 квітня 2018 р. (*Голуб Н.Б.*).
2. Участь у роботі комісії з розроблення критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів ліцею з української мови (*Голуб Н.Б.*).
3. Участь у конкурсі підручників для 10-го й 11-го класів (*Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Новосьолова В.І.*).
4. «Стандарти Нової української школи: Потенціал компетентностей. Перезавантаження» Міжнародний колоквиум (25-27 квітня 2018 р., м. Київ). *Організатори: Міністерство освіти і науки України, Європейський Навчальний Фонд.*
5. участь у щорічній всеукраїнській нараді методистів української мови та літератури обласних інститутів (академій) післядипломної педагогічної освіти, організованій МОН України 11 червня 2019 р. (*Голуб Н.Б.*);

6. Підготовка й надання пропозицій до змістового наповнення статей Закону «Про загальну середню освіту» (ст. 5. Мова освіти в закладах загальної середньої освіти).

7. у складі робочої групи з розроблення Державного стандарту базової середньої освіти (Новосьолова В.І. Наказ МОН №1533 від 10.12.2019);

8. у складі експертної комісії в Українському центрі оцінювання якості освіти з питань визначення результатів пробного ЗНО за шкалою 1-12 балів з української мови та питань визначення результатів ЗНО, відповідно до критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти з навчального предмета українська мова(Новосьолова В.І. Наказ УЦОЯО №31. від 5. 03.2020р).

Актуальність дослідження. Для звітнього періоду характерне становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження у світовий освітній простір. Суттєвих змін зазнали ключові державні документи (Закон України «Про освіту», Державний стандарт базової середньої освіти). Загальні тенденції спричинили суттєві зміни в теорії й практиці навчання української мови: перегляд принципів, мети, завдань, методичного інструментарію і результатів.

Державні документи спрямовують українську освіту на формування ключових компетентностей учнів, однак з урахуванням того, що старші класи профільної школи перебувають на межі загальноосвітньої й професійної школи, згідно з Концепцією профільного навчання, актуалізуються такі завдання: сприяти життєвому і професійному самовизначенню учнів, забезпечувати можливості для конструювання власної освітньої траєкторії кожного учня, готувати учнів до успішного навчання за обраним фахом, мотивувати їх на правильний життєвий вибір тощо.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

ВСТУП

Динамічні глобалізаційні, інтеграційні та інноваційні процеси, що відбуваються сьогодні в суспільстві, актуалізують пошук шляхів формування високоосвіченої, інтелектуально розвиненої особистості, яка має значний внутрішній потенціал для самореалізації, самоорганізації, самовдосконалення. Тому пріоритетним стає не просто засвоєння знань, набуття низки вмінь і навичок, а розвиток компетентної мовної особистості учня, його інтелектуальних і творчих здібностей, ціннісних орієнтацій.

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена необхідністю оновлення системи української освіти. Переосмислення змісту, мети й завдань шкільної освіти сприяло зосередженню уваги науковців і вчителів-практиків на розвиткові й саморозвиткові суб'єктів освітнього процесу, досягненні результатів, необхідних для комфортного входження учнів у соціум, готовності відповідати на виклики ХХІ століття, формуванні громадянського суспільства нового типу. Для розв'язання завдань, передбачених Законом України «Про освіту», Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти, концепцією «Нова українська школа», необхідно всі потужні ресурси шкільних предметів спрямувати на формування визначених документами ключових компетентностей учнів, що сприятимуть їхньому професійному становленню, забезпечать успішність і конкурентоспроможність.

Нерозробленість питань навчання української мови учнів ліцею з урахуванням на засадах компетентнісного підходу значно ускладнює роботу вчителя, робить її фрагментарною, такою, що не спроможна гарантувати суспільно заявлені й особистісно визначені результати. Плановані результати дослідження заповнять прогалини в українській лінгводидактиці. Це й визначає необхідність розроблення сучасної методики навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту.

Про потребу створення нової методики свідчать і дані експериментальних розвідок відділу. Зокрема, таких:

- учні здебільшого не володіють навичками самохарактеристики, що є показником недостатньої роботи над самоусвідомленням, самовизначенням;
- бракує цілісного сприйняття української мови як шкільного предмета, його значення й життєвої перспективи;
- у значної кількості реципієнтів немає чіткого уявлення про емоційну сферу й усвідомлення суті своїх емоцій;
- 28,7% відповідей учнів засвідчили критичну ситуацію емоційного вигорання;
- близько 50% учнів не мають чіткого уявлення про суспільні виклики, до яких вони мають бути готові після закінчення школи;

- школярам бракує досвіду роботи з виявлення навчальних і життєвих проблем, пошуку шляхів і дієвих способів розв'язання їх.

У зв'язку з цим виникла потреба в розробленні методики компетентісно орієнтованого навчання української мови, яка посилювала б дієвість знань теорії мови й мовлення, була орієнтована на особистість учня, на розвиток його емоційної, пізнавальної, духовно-моральної й особистісної сфер, сприяла формуванню ключових і компетентностей.

Об'єкт: процес навчання української мови учнів старшої школи на рівні стандарту.

Предмет: методика навчання української мови учнів старшої школи (рівень стандарту) на засадах компетентісного підходу.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати і розробити компетентісно орієнтовану методику навчання української мови учнів ліцею.

Стратегічна мета – спрямувати процес навчання української мови у таке річище, відповідно до якого українськомовна освіта стала б для учнів не тягарем, а ключем до розв'язання багатьох життєвих проблем.

Реалізації мети сприяло виконання таких **завдань**:

- дослідження особливостей навчання української мови у старшій школі на рівні стандарту;
- укладання категорійного апарату дослідження;
- обґрунтування концептуальних засад методики навчання української мови в ліцеї;
- визначення стану і рівнів сформованості в учнів ліцею вмінь застосовувати норми сучасної української літературної мови у мовленні;
- добір життєво важливих мовленнєвих жанрів й алгоритму впровадження їх в освітній процес;
- добір оптимальних організаційних форм, методів, прийомів, засобів навчання української мови учнів ліцею на компетентісних засадах;
- розроблення науково обґрунтованої системи вправ і завдань, спрямовану на формування в учнів ліцею предметної та ключових компетентностей на уроках української мови;
- розроблення концепцій підручника і посібників;
- підготовка рукописів підручника й посібників;
- експериментальна перевірка ефективності методики навчання української мови учнів старшої школи на рівні стандарту з використанням підручника й авторських посібників для вчителя;
- узагальнення зібраних експериментальних даних, урахування зауважень і виявлених недоліків.

Дослідження здійснювали за допомогою таких **методів**:

1) **теоретичних** – аналіз і синтез сучасної психологічної, педагогічної, лінгвістичної, соціолінгвістичної, дидактичної і лінгводидактичної літератури з проблем дослідження; аналіз державних документів, що регулюють освітню діяльність; зіставлення й узагальнення даних з проблеми дослідження; аналіз програми й підручників української мови для старших класів з метою з'ясування вихідних даних дослідження; аналіз усного і писемного мовлення

учнів; аналіз і синтез результатів дослідного навчання; аксіоматичний метод; гіпотетичний метод;

2) *емпіричних* – спостереження за освітнім процесом та аналіз уроків з української мови в старших класах; усне й письмове опитування учнів і вчителів на різних етапах дослідного навчання; бесіда, анкетування, вивчення й узагальнення педагогічного досвіду для обґрунтування методики опанування української мови, спрямованої на формування в учнів ліцею предметної та ключових компетентностей; різні види моделювання: атрибутивне (жанри мовлення), структурне (структура дидактичної гри, проєкту, самостійної роботи учнів), організаційне (організація самостійної роботи, навчальні мовно-комунікативні ситуації, експеримент); педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи); вимірювання; моніторинг;

3) *статистичних* - кількісний і якісний аналіз здобутих результатів дослідного навчання української мови учнів ліцею на засадах компетентнісного підходу.

Наукова новизна здобутих результатів дослідження полягає в тому, що за характером і сутністю розглянутих проблем воно є першим, у якому здійснено комплексне розроблення компетентнісних засад опанування української мови учнями ліцею на рівні стандарту, чим створено ґрунтовні теоретичні передумови для практичної реалізації якісно нового етапу розвитку мовної освіти: *уперше* визначено теоретичні засади навчання української мови на засадах компетентнісного підходу учнів ліцею на рівні стандарту; *розроблено, науково обґрунтовано й експериментально перевірено* лінгводидактичну модель і методику компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту; *уточнено* специфіку вивчення української мови в ліцеї на рівні стандарту; *забезпечено подальший розвиток і збагачення* психолого-педагогічних і дидактико-методичних засад формування компетентнісних умінь старшокласників з урахуванням їхніх вікових особливостей; загальнодидактичних і методичних принципів; міжпредметних зв'язків задля формування ключових компетентностей; використання і поєднання традиційних та інноваційних методів і прийомів навчання; підготовлено методичний супровід (підручники, посібники, концепція, статті), що сприятимуть ефективному впровадженню її.

Практичне значення дослідження визначається життєвою актуальністю компетентнісної освіти та її запитаністю шкільною практикою; спрямованістю теоретичних положень дослідження на збагачення практичної методики компетентнісного опанування української мови учнями ліцею та її позитивним впливом на якість і ефективність освітнього процесу загалом через унормування мовлення і формування кожного здобувача освіти як компетентного мовця. Впровадження здобутих результатів, розробленої й експериментально апробованої методики компетентнісного опанування української мови учнями ліцею на рівні стандарту, розробленої системи завдань і вправ в освітній процес сприятимуть формуванню у ліцеїстів предметної та ключових компетентностей, їх успішній соціалізації й адаптації в суспільстві. Здобуті результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення програм, створення підручників, посібників, написання методичних рекомендацій для закладів загальної середньої освіти; у практичній роботі

педагогів-предметників; у підвищенні їхньої кваліфікації в системі післядипломної освіти; в роботі зі студентами-філологами у вищих закладах освіти. Практичний інтерес становлять експериментальні підручники «Українська мова, 10 клас» (позаплановий), «Українська мова, 11 клас» (плановий), практичні посібники «Мовленнєві жанри на уроках української мови в ліцеї».

Теоретичне значення дослідження визначається тим, що в ньому: осучаснено і збагачено психолого-педагогічні, лінгвістичні й методичні засади опанування української мови учнями ліцею на основі компетентнісного підходу; визначено й обґрунтовано засадничі принципи, оптимальні організаційні форми, методи, прийоми й засоби компетентнісного навчання норм української літературної мови, основ публічного мовлення, становлення компетентного мовця, вперше розроблено науково обґрунтовану систему завдань і вправ, методика компетентнісного навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту.

Основні результати дослідження

Основна ідея дослідження полягала в тому, щонавчання української мови сучасних учнів ліцею має бути спрямоване на розвиток кожного підлітка, його емоційної, пізнавальної, духовно-моральної й особистісної сфер. Науково-дослідну роботу над колективною темою співробітники відділу здійснювали в три етапи.

У результаті першого, *теоретико-моделювального*, етапу досягнуто таких результатів:

- *схарактеризовано* особливості компетентнісно орієнтованого навчання української мови в ліцеї; *з'ясованосуть* універсальних ключових компетентностей, які необхідно імплементувати в освітній процес і формувати на уроках з усіх предметів відповідно до Закону України «Про освіту» і Концепції «Нова українська школа»; *визначено* їх структуру; надано рекомендації щодо набуття здобувачами освіти громадянської, соціальної та культурної компетентностей;

- *визначено* категорійне поле дослідження: (додано такі терміни, як: *афіліація* (потреба людини налагоджувати й підтримувати взаємозв'язки; *конформність* (схильність людини легко змінювати свою думку, ставлення під впливом групової думки); *остракізм* (неприйняття або ігнорування людини з боку тих, хто її оточує); *конфліктоген* (слово чи дія (бездіяльність), що призводять до конфлікту); уточнено визначення таких понять: «предметна компетентність з української мови», «засоби компетентнісно орієнтованого навчання».

- *обґрунтовано* актуальність додержання мовних норм як показника високої мовленнєвої та загальної культури; психолого-педагогічні й лінгвістичні основи ефективного навчання норм сучасної української літературної мови учнів 10-11 класів на засадах компетентнісного підходу; *окреслено й описано* категорійний спектр проблеми засвоєння норм української літературної мови; *визначено* специфіку норм щодо різних рівнів мовної системи; *з'ясовано* передумови результативного навчання норм у

старшій школі на основі компетентнісного підходу (мотивованість; системність роботи; функціональне засвоєння мовної теорії на матеріалі тексту, можливе завдяки реалізації текстоцентричної моделі вивчення мови; урахування специфічних особливостей різних рівнів мовної системи; взаємозв'язок з різними рівнями й аспектами мовної системи, взаємозв'язане опанування всіх видів мовленнєвої діяльності; поєднання роботи над нормами сучасної української літературної мови з розвитком мислення і мовлення учнів; виокремлення й розвиток найбільш природовідповідних предмету «Українська мова» ключових компетентностей з-поміж визначених у Законі України «Про освіту»; застосування традиційних та інноваційних методів і технологій навчання у їх оптимальному поєднанні; наявність рефлексії).

- *здійснено* теоретичний та емпіричний аналіз досвіду навчання риторики в закладах загальної середньої освіти: *психологічний аспект*: 1) для формування компетентного мовця, національномовної особистості необхідно враховувати **загальні** (*ситуація спілкування, умови спілкування, учасники спілкування, спільний тезаурус*) й **особистісні** (*комунікативна культура, авторитет джерела інформації, конформність реципієнта, сугестивність і негативізм довіри/недовіри до джерела інформації*) **чинники**, від яких залежить **ефективність спілкування**; розвивати афіліацію, запобігати остракізму й протистояти самотності; розуміти суть і значення комунікативно-емоційних станів суб'єктів спілкування (*веселощі, розгубленість, збентеження, здивування, сором, вина, презирство, образа, гнів, печаль, горе, страх*), вольових характеристик; комплексів емоцій (*тривожність, депресія, ворожість, любов*); міжособистісні стосунки (*знайомство, приятелювання, дружба, любов, ворожнеча, заздрощі, ревнощі, вдячність, повага, альтруїзм, егоїзм*); механізми мотивування процесу становлення компетентного мовця (*цілевизначення, цілереалізація, рефлексійність і саморегулювання*); застосування стратегій *контролю розуміння, розв'язання завдань (проблем), емоційних стратегій*; особливості конфліктної поведінки (відкрита недовіра, перебивання співрозмовника, приниження; підкреслення різниці між собою й співрозмовником, небажання визнавати свої помилки, заниження потенціалу, нав'язування своїх поглядів, нещирість, різке прискорення темпів, невміння вислухати..); типи конфліктних дій і механізми подолання конфліктів; ціннісний контекст самореалізації особистості; 2) для сприяння успішній соціалізації необхідно вчити їх протистояти засобам негативного впливу (погрозам, залякуванню, лестошам, обману, іншим маніпуляціям); усвідомлювати суть соціальних ролей; компоненти активності, моральний вчинок, форми соціальної поведінки (звична, раціональна, моральна); **лінгвістичний аспект**: комунікативні стратегії й тактики; мовленнєві жанри; слова-конфліктогени; мовленнєвий паспорт; вербалізація почуттєвої сфери людини; функції ефективного розв'язання проблеми чи прийняття рішення (*аналіз проблеми, поставлення цілі, визначення альтернатив, оцінювання позитивного й виявлення недоліків*); стратегії налагоджування контакту (*накопичування знань, розвиток мотивації, оволодіння вміннями й навичками*); **лінгводидактичний аспект**: запропоновано, що маркерами сформованості національномовної особистості мають бути:

1) відповідальність за кожне мовлене/писане слово (речення, текст); 2) відповідальність за долю мови свого народу (дбати, щоб мова жила, повносило розвивалася, виконуючи всі належні їй суспільні функції, а жити вона може за наявності активних носіїв її); 3) мовна стійкість; 4) пошанне, ціннісне, а не глумливо-байдуже ставлення до мови; 5) усвідомлене активне сприйняття всіх процесів і проблем, пов'язаних із мовою. Про сформованість компетентного мовця свідчать такі характеристики: 1) відповідальність за власний рівень знань і якість сформованих умінь і навичок; 2) наявність потреби (внутрішньої мотивації) послуговуватися цією мовою; 3) здатність продукувати якісні тексти й за допомогою них впливати на слухача, засобами мови давати відчуття естетичної насолоди; 4) наявність суб'єктного досвіду, позитивної мовної практики; 5) володіння жанрами мовлення, що дають змогу соціалізуватися, бо не правила вживання префікса чи дефіса допомагають стати ефективним мовцем, а вміння користуватися первинними й вторинними жанрами;

- *запропоновано* критерії оцінювання освітніх досягнень учнів з української мови; *унесено пропозиції* щодо вимірювання ключових компетентностей;

- *розроблено* модель експериментальної методики, в основу якої покладено концепцію компетентнісного навчання української мови учнів ліцею;

- *створено* концепцію компетентнісно орієнтованого підручника української мови, визначено й схарактеризовано його функції, *розроблено* систему компетентнісно орієнтованих завдань, риторичних вправ, які закладено в плановий підручник і представлено як приклади в рукописах посібників;

- *відстежено* шляхи соціалізації та інкультурації шкільної юні, *накреслено* їх «дорожню карту»;

- *підготовлено* методичні рекомендації, позаплановий підручник для 10 класу, плановий підручник для 11 класу; та планові посібники (рукописи);

- *опубліковано* статті, тези.

Результати другого, *експериментально-коригувального*, етапу такі:

- *уперше розроблено* концепцію компетентнісно орієнтованої методики навчання української мови учнів ліцею (рівень стандарту); концепція спрямована на розв'язання завдань нової української школи, містить теоретико-методологічні засади, репрезентує суть інноваційної методики, наголошує на важливості ролі й значення української мови в житті людини; орієнтує вчителя у багатьох питаннях компетентнісного навчання; *визначає* умови реалізації компетентнісно орієнтованого навчання української мови в ліцеї;

- *удосконалено* модель методики навчання української мови учнів ліцею (рівень стандарту), особливістю її є передусім *приведення у відповідність* із моделлю розбудови освітнього процесу, ключовим словом у якому є *результат*, учні і вчитель – повноцінні суб'єкти, а предмет і дидактичний інструментарій – засоби досягнення результату; модель представлена в концепції (п. 5); усі ключові елементи методики (принципи, методи, прийоми) урівноважені між суб'єктами, що сприяє не лише організації освітнього процесу в школі, але самоосвіти учнів;

○ *уперше* запропоновано 2 способи засвоєння життєво важливих мовленнєвих жанрів на уроках української мови, а саме: передбачені програмою на спеціальних уроках риторики і не передбачені програмою на інших уроках у процесі роботи з текстами, розв'язання навчальних і життєвих проблем;

• *розроблено* систему вправ для формування мовної стійкості учнів ліцею;

○ *уперше* в основу підручників «Українська мова, 10 клас» і «Українська мова, 11 клас» (рівень стандарту) покладено *компетентнісно орієнтовану методiku*;

○ *досліджено* особливості організації самостійної роботи з української мови й формування компетентного мовця, виявлено, що підручники сприяють організації самостійної роботи учнів (завдяки спеціальним покажчикам, порадам, уміщеним в додатках);

• *запропоновано* класифікацію засобів компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею;

○ *приведено у відповідність* розроблені вправи і завдання мовним досягненням ХХІ століття, завданням Нової української школи, ключовим життєвим навичкам;

• *підготовлено* а планові посібники (рукописи);

• *опубліковано* статті, тези.

Результати третього, *узагальнювально-впроваджувального*, етапу:

– *упроваджено* експериментальну методiku в школи України, що сприяло реалізації таких освітніх завдань: а) формування внутрішньої мотивації щодо вивчення української мови; б) виховання ціннісного ставлення до державної мови, спілкування нею; в) надання знанням і вмінням з української мови функційності, дієвості; г) формування узагальнених знань і вмінь (аналізувати, синтезувати, порівнювати, узагальнювати, робити власні висновки). Особливості компетентнісно орієнтованої методики відображено в «Концепції навчання української мови учнів ліцею»;

– *у результаті впровадження експериментальної методики під час* спостереження на уроках української мови, спілкування з учителями *виявлено*: зростання інтересу учнів до уроків; бачення ширших перспектив застосування знань і вмінь з української мови; переосмислення ролі мови для особистісного розвитку; мотивованість на міжособистісне спілкування; у результаті активізації таких системних елементів методики, як цілевизначення, рефлексія (що важливо для саморозвитку школярів), завдань для самонавчання, вибір домашнього завдання зростає активність, ініціативність учнів на уроках; робота з мовленнєвими жанрами сприяла регулюванню соціальної поведінки, формуванню впевненості у процесі комунікації, що важливо для комфортного входження учнів у соціум;

– *доведено* припущення: система вправ і завдань, покладена в основу експериментальної методики, сприятлива для формування таких життєво важливих умінь ХХІ століття: успішно спілкуватися, ефективно й продуктивно співпрацювати, творчо розв'язувати проблеми, ухвалювати рішення, бути

рішучими й наполегливими. У процесі експериментального навчання підтверджено, що системне цілевизначення, планування, рефлексія забезпечує формування важливої ключової компетентності – навчання впродовж життя;

– *установлено*, що в результаті добре реалізованого принципу текстоцентризму підвищилася ефективність роботи над формуванням умінь виявляти, формулювати й розв’язувати проблеми, збагачувати емоційний світ підлітків, долати різноманітні труднощі, розвивати систему ставлень в учнів (до себе, до інших людей, до природи, до цінностей, до світу, до подій і явищ);

упроваджено в освітній процес ліцеїв науково обґрунтоване й експериментально апробоване дидактико-методичне забезпечення: підручники української мови для 10-11 класів, матеріали посібників «Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту», «Мовленнєві жанри на уроках української мови в ліцеї (рівень стандарту)».

– *триває* збирання експериментальних матеріалів для узагальнення й висновків щодо ефективності закладеної в основу підручника авторської методики;

– *опубліковано* статті й тези з теми дослідження.

Експериментальна база дослідження:

Експериментальна база: ЗНЗ № 19 I-III ступенів м. Черкаси; Черкаська спеціалізована школа I-III ступенів № 28 імені Т. Г. Шевченка; Вишнівський академічний ліцей «Основа» Києво-Святошинської районної ради Київської області, Баштєчківський ЗЗСО I-III ступенів Жашківської районної ради Черкаської області, Тетерівський ЗЗСО I-III ступенів Жашківської районної ради Черкаської області, Запорізький ОШПО; Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького; Київський університет імені Бориса Грінченка, Житомирський державний університет імені Івана Франка.

ВИСНОВКИ

Відповідно до визначених у 2018 р. загальною програмою дослідження завдань НДР з теми «Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту» співробітники відділу навчання української мови та літератури (сектор «Українська мова») досягли таких результатів:

1. Відповідно до першого завдання дослідження було визначено особливості компетентісно орієнтованого навчання української мови у старшій школі на рівні стандарту, що виявляються у змістовому і технологічному аспектах. Особливістю сучасної мовної освіти є антропоцентричне спрямування її, що реалізується в особистісній орієнтації мовної освіти й створенні належних умов для формування особистості учня, розвиток у нього морально-етичних якостей, предметної і ключових компетентностей. Упровадження в освітній процес компетентісного підходу сприяє посиленню прикладного характеру мовної освіти, що уможливорює використання теоретичних знань як практичного засобу пояснення явищ і розв’язання проблем, застосування досвіду успішних дій у конкретних

ситуаціях, переорієнтування з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі. Предметна й ключові компетентності – це не сума знань, хоча знання мають винятково важливе значення, це не відомості з підручників, словників, інтернетних джерел, що розширюють межі програми, і навіть не вміння застосовувати ці знання, це особлива особистісна якість, що є результатом саморозвитку учня за допомогою вмілого наставника – учителя, майстра своєї справи. На відміну від знаннєвого досвіду, компетентність не можна передати. Кожен учень формує власну компетентність. Це означає, що навчання потрібно розглядати як підґрунтя подальшої неперервної багатовекторної освіти, здатної сформувати світогляд людини, сприяти швидкому орієнтуванню в динамічних потоках інформації, формуванню вмінь прогнозувати актуальні проблеми, результати власної діяльності. Принципова новизна ситуації полягає в тому, що кардинальні зміни мають відбутися впродовж короткого часу, а це не зовсім корелюється зі стереотипною суспільною практикою виховання багатьох поколінь. Когнітивний потенціал української мови як навчального предмета високий. Саме через мову осмислюємо загальнолюдські цінності, виховуємо свідому особистість, розвиваємо інтелект дитини, формуємо мислення учнів і почуття любові до рідної мови. Спілкування державною мовою, яка є відображенням і невід’ємним складником національної культури українського народу, – не лише життєва необхідність, а й святий обов’язок кожного українця, тому процес навчання її має бути нерозривно пов’язаним із засвоєнням культури народу, а отже, є нагальна потреба посилення національно-культурного компонента шкільної мовної освіти. Головне завдання вчителя-словесника полягає в актуалізації кумулятивної функції мови і сприянні становленню кожного учня як повноцінного громадянина України. Коригування змісту шкільного курсу української мови має сприяти забезпеченню дієвості суспільних функцій мови, кращому репрезентуванню її можливостей. Особлива роль у контексті компетентнісного підходу належить навчанням основ риторики, адже риторика – не тільки мистецтво красномовства, це насамперед учення про індивідуальне використання мовної традиції в різних соціально-культурних обставинах, мовленнєве виховання особистості.

2. Відповідно до другого завдання було укладено категорійний апарат дослідження, зокрема запропоновано визначення понять «предметна компетентність з української мови», що потлумачено як системне особистісне утворення, в якому інтегровано знання української мови, володіння мовними засобами в різноманітних навчальних і життєвих ситуаціях; мовна стійкість, комунікативно-мовний досвід учня, усвідомлення й сприймання ним ціннісних орієнтацій, прагнення до мовленнєвого самовдосконалення; додано такі терміни, як-от: *афіліація* (потреба людини налагоджувати й підтримувати взаємозв’язки; *конформність* (схильність людини легко змінювати свою думку, ставлення під впливом групової думки); *остракізм* (неприйняття або ігнорування людини з боку тих, хто її оточує); *конфліктоген* (слово чи дія (бездіяльність), що призводять до конфлікту); уточнено визначення таких понять «засоби компетентнісно орієнтованого навчання», «самооцінювання», компетентнісно орієнтовані завдання з української мови», «компетентнісно орієнтований підручник», «QR-код як складник підручника» тощо. Сутність означених термінів розкрито в публікаціях.

3. Відповідно до третього завдання у процесі дослідження виявлено неадекватність попереднього змісту мовної освіти та спричинену цим невідповідність методики навчання української мови у старшій школі потребам особистості й суспільства, оновленим меті, завданням і змісту, скоригованим на основі сучасних підходів. Аналіз учнівських робіт і бесіди з учителями української мови і літератури уможливили визначення таких «проблемних» тем: написання власних назв та похідних прикметників (84,3 %); написання складних слів разом, окремо, з дефісом (68 %); уживання великої літери (65,2 %); правопис іншомовних слів (23 %); уживання тире між підметом і присудком (56 %); пунктуаційне оформлення відокремлених членів речення (53,4 %), вставних і вставлених конструкцій (48,2 %) та складних речень (46,4 %). На запитання – чи задоволені старшокласники рівнем власної правописної грамотності – 22,6 % десятикласників відповіли ствердно, 24,5 % – заперечно, а 58,4 % респондентів складно визначитися з відповіддю. Серед одинадцятикласників 63,4 % задоволені своєю грамотністю, 11,2 % – ні, а решті 25,4 % складно визначитися з відповіддю. На запитання «Чи завжди ви дотримуєтесь орфографічних і пунктуаційних норм?» 36,9 % відповіли ствердно; 31,2 % зазначили, що іноді ігнорують правописні правила; 18,2 % завжди дотримуються орфографічних правил, але ігнорують пунктуаційні; 9,6 % завжди дотримуються пунктуаційних правил, але ігнорують орфографічні; 4,1 % опитаних складно визначитися з відповіддю. Статистика засвідчує приблизно однакове відсоткове співвідношення тих, хто завжди дотримується правописних норм, і тих, хто іноді порушує відповідні правила, а також доводить ігнорування переважно пунктуаційних правил. Сумніваючись у правильності написання, 23,1 % респондентів користуються орфографічним словником, 61,6 % іноді перевіряють написання, 15,4 % загалом не використовують словник. При цьому 28,4 % респондентів віддають перевагу друкованим виданням, пояснюючи зручністю в користуванні, кращим сприйманням інформації, більшою достовірністю, натомість 61,6 % обирають електронний аналог, оскільки він зручніший, доступніший і містить більше нових слів.

З'ясовано причини недостатньої ефективності навчання державної мови: неналежна мотивація; зниження інтересу здобувачів освіти до навчання; уповільнення темпів навчальної діяльності; вплив несприятливого мовного середовища; нерозробленість проблеми в методиці з урахуванням оновленої освітньої парадигми; нереалізованість можливостей формування закладених у Законі України «Про освіту» (2017 р.) ключових компетентностей на уроках української мови у 10-11 класах; недостатня увага до текстологічного підґрунтя навчання мови; невисока ефективність тощо. Наслідком цього є неунормованість усного й писемного мовлення старшокласників, наявність значної кількості помилок різного характеру, пов'язаних із недодержанням норм сучасної української літературної мови. На допомогу вчителям-словесникам було підготовлено компетентнісно орієнтовані завдання в підручниках для 10, 11 класу, рукопис посібника «Методика компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту». Низку завдань оприлюднено в соціальній мережі «Фейсбук» на сторінці «Відділ навчання української мови та літератури»

<https://www.facebook.com/groups/505688203677039>. Окремі аспекти проблеми порушено в статтях і тезах.

4. Згідно з четвертим завданням дослідження було обґрунтовано концептуальні засади методики навчання української мови в ліцеї: філософські, лінгвістичні, психологічні, лінгводидактичні, що відображено в «Концепції навчання української мови учнів ліцею».

5. Відповідно до п'ятого завдання здійснено добір життєво важливих мовленнєвих жанрів й алгоритму впровадження їх в освітній процес, що покладено в основу зошита з риторики, підручників, рукопису посібника «Мовленнєві жанри на уроках української мови в ліцеї», статтях і тезах. Низку завдань оприлюднено в соціальній мережі «Фейсбук» на сторінці «Відділ навчання української мови та літератури» <https://www.facebook.com/groups/505688203677039>

6. Відповідно до наступного завдання дослідження було дібрано й обґрунтовано оптимальні організаційні форми, методи, прийоми, засоби навчання української мови учнів ліцею на компетентнісних засадах. Доведено, що важливу роль в освітньому процесі відіграють форми. Це має бути оптимальне поєднання індивідуальної, парної й колективної. *Колективна* навчає працювати в колективі, дослухатися до чужої думки, ініціювати, відчувати колективну відповідальність за результати; *парна* особливо важлива для тих, хто вчиться комунікувати, взаємодіяти, ставити запитання; *індивідуальна* має свої завдання – це цілевизначення, планування власної освітньої траєкторії, розроблення особистих проектів, захист своїх переконань і думок, особиста відповідальність, формування ставлень. Індивідуальна форма важлива також для набуття досвіду самонавчання й самовдосконалення. Для організації самостійної пізнавальної діяльності важливими є мотивація, критичність розуму, творчі вміння, що базуються на вмінні самостійно мислити, орієнтуватися в будь-якій ситуації, виявляти проблему, висловлювати припущення, шукати способи розв'язання її.

У доборі *методів* доцільно керуватися висновками вчених про те, що найбільший особистісно-розвивальний ефект під час навчання мають проблемні ситуації, світоглядні парадокси, ситуації подолання буденності, пізнавальні завдання, дидактичні ігри, завдання з життєво практичним змістом, висування гіпотез, рефлексія логіки викладу, конструювання прикладів тощо. З огляду на сказане, сучасна методика має орієнтувати вчителя передусім на практичні методи, а саме: ситуаційний, метод проектів, вправи, діалогічної взаємодії, метод гри та ін. Мовний матеріал учні повинні засвоювати як інструмент думки, адже комунікативний зміст формується у процесі мовленнєво-мисленнєвої діяльності. Сприятливою для цих процесів є робота з текстом і різні варіанти роботи з проблемою.

7. Згідно з сьомим завданням розроблено науково обґрунтовану систему вправ і завдань, спрямовану на формування в учнів ліцею предметної та ключових компетентностей на уроках української мови. Ключовим складником системи визначено комплексні вправи, що побудовані на текстовому матеріалі й спрямовані на навчання комунікативних стратегій (забезпечення повного розуміння співрозмовника, уникнення конфлікту, привернення уваги, зацікавлення, підтримання розмови, спонукання до діалогу тощо) та

компетентісно орієнтовані завдання, що становлять пропонований учневі комплекс послідовних дій, виконання яких стимулюватиме самостійність у здобуванні знань, спонукатиме до креативності, сприятиме активізації його навчально-пізнавальної діяльності, набуттю життєвого досвіду тощо.

8. Логіка дослідження потребувала розроблення концепцій підручника й посібників та підготовку рукописів, що й було зроблено. В основу концепції підручника було покладено положення, що як особливий жанр навчальної літератури підручник української мови – це теоретико-практичне видання для учнів, побудоване відповідно до загальнодидактичних принципів навчання, а також з урахуванням специфічних принципів, насамперед комунікативної спрямованості, діалогізації суб'єктів навчання, соціокультурної відповідності, що забезпечує реалізацію сучасних підходів до навчання української мови, передусім виокремлених у Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти – особистісно орієнтованого, діяльнісного й компетентісного. Прикметною ознакою сучасного підручника української мови є спрямованість на формування ключових і предметної компетентностей учнів. Інноваційність підручників української мови авторського колективу співробітників Інституту педагогіки НАПН України визначають такі компоненти:

- 1) мотивування життєвої доцільності кожної мовної й соціокультурної теми (мотивуємо ми або спонукаємо до цього учнів);
- 2) обов'язковість таких оргдіяльнісних компонентів, як цілевизначення, планування, припущення (гіпотеза) й рефлексія, що формують в учнів навички й звичку організовувати власну освітню діяльність, прогнозувати результати й контролювати себе;
- 3) урізноманітнення способів подання матеріалу;
- 4) вивчення матеріалу мовної змістової лінії сплановано на текстовій основі, комплексна робота з текстами передбачена на кожному уроці;
- 5) активне використання прийомів активізації самостійної роботи учнів, стимулювання самостійного пошуку;
- 6) система вправ спрямована на формування вмінь, передбачених чинною програмою; надання переваги творчим та аналітичним вправам;
- 7) завдання підручника системно спрямовані на формування *оргдіяльнісних (регулятивних)* умінь (цілевизначення, планування, прогнозування, саморегулювання, рефлексія тощо); *загальнонавчальних* (пошук інформації, вибір способів розв'язання проблеми, осмислене читання, визначення необхідної інформації, поділ інформації на основну й другорядну, розмежування необхідної (важливої) й зайвої (надлишкової) інформації, вільне орієнтування в інформаційному полі, сприйняття тексту, структурування знань, виявлення і формулювання проблеми), *логічних* (аналіз об'єктів з метою виділення ознак, підведення під поняття, виведення висновків, виявлення й аналіз проблеми; виявлення причинно-наслідкових зв'язків; побудова ланцюжкових суджень; добір доказів; висування гіпотез і обґрунтування їх та ін.), *комунікативних* (визначення намірів комунікантів, налагодження контакту, визначення цілей, формулювання запитань та ін.);
- 8) для виконання завдань передбачено різні форми діяльності – колективну, парну, індивідуальну;

- 9) зміст текстів і речень актуалізовано за допомогою завдань, що супроводжують їх, привертають увагу до моральних аспектів, естетичного значення, емоційного спрямування;

- 10) мінімізовано завдання репродуктивного характеру;

- 11) наявність різнорівневих завдань і вправ;

- 12) забезпечення права учнів на вибір (можливість вибору тексту, завдань, домашніх вправ тощо).

9. Ефективна реалізація експериментальної методики навчання української мови учнів старшої школи на рівні стандарту з використанням підручника й авторських посібників для вчителя залежала від урахування психолого-педагогічних засад, зокрема підходів до навчання, загальнодидактичних та специфічних принципів навчання української мови. У підручнику й посібниках закладено ефективні стратегії роботи з текстом, наприклад: стратегія пошуку інформації і розуміння прочитаного передбачає такі кроки, як визначення теми, головної думки, мети, призначення тексту; формулювання тези, що виражає загальний його смисл; смислове згортання інформації, висловленої в тексті; стратегія перетворення й інтерпретування інформації потребує від учнів структурування текстів з використанням списків, заголовків, покликань; перетворення текстового масиву в інші форми представлення інформації – таблиці, схеми, хмари тегів тощо, інтерпретування тексту, що передбачає зіставлення й протиставлення переданої в тексті інформації; стратегія оцінювання інформації передбачає вміння пов'язувати інформацію, вміщену в тексті, зі знаннями, наявними в учнів і здобутими ними з інших джерел, пошук аргументів для доведення власного погляду, оцінювання змісту й форми тексту, використання автором мовних засобів, висловлення власної думки про текст. Означені стратегії реалізувалися через уведення таких прийомів, як виділення ключових слів у тексті, маркування тексту (я знаю і розумію; я знаю, але не дуже розумію (цей матеріал є складним для мене), я не знаю (цей матеріал новий для мене), заповнення таблиці «Знаю – хочу дізнатися – дізнався (дізналася)», добір заголовка до тексту, кластер тощо. Обґрунтовано доцільність системної роботи з текстами, важливість роботи з мовленнєвими жанрами. *Виявлено*, що в результаті добре реалізованого принципу текстоцентризму підвищилася ефективність роботи над формуванням умінь виявляти, формулювати й розв'язувати проблеми, збагачувати емоційний світ підлітків, долати різноманітні труднощі, розвивати систему ставлень в учнів (до себе, до інших людей, до природи, до цінностей, до світу, до подій і явищ);

10. *Триває* загальнення зібраних експериментальних даних, урахування зауважень і виявлених недоліків. Отримано зворотній зв'язок від учителів, методистів ОППО, викладачів методики в педагогічних вишах, що засвідчують досягнення позитивного соціального ефекту, а саме:

1) сприятливими для розширення можливостей розвитку особистості в експериментальній методиці визнано посилення уваги до розвитку емоційного аспекту;

2) результативними для соціалізації визнано мовленнєві жанри і система вправ, що сприяє розумінню й активізації в мовленні їх;

3) системна робота з текстами сприяє подоланню недоліків, виявлених експертами міжнародного дослідження якості освіти PISA;

4) вправи і завдання, способи подання теоретичного матеріалу сприяють формуванню функційної грамотності учнів.

У контексті нових викликів перед усією освітянською спільнотою постало нове завдання – забезпечити ефективність методики компетентнісного навчання української мови в умовах дистанційного навчання..

Задля визначення стану готовності вчителів до організації дистанційного навчання, виявлення проблем, що виникали в їхній роботі, співробітники відділу навчання української мови та літератури (сектор мови) здійснили опитування вчителів, учнів (учениць), їхніх батьків за допомогою гугл-сервісів опитування впродовж 20-27 травня 2020 року. В опитуванні взяли участь 1100 респондентів, з них – 68 вчителів української мови і літератури, 664 учні, 368 батьків.

Співробітники відділу розробили питання для трьох анкет, що розміщені за відповідними покликанням: https://drive.google.com/drive/folders/1PQ3CCS9AWsGbVCOrraQWvv6gOzxNpP_r

Вивчення результатів анкетування зумовило розроблення завдань для самостійної роботи учнів, які можна застосовувати для асинхронного навчання. Такими завданнями було доповнено рукописи посібників.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Подальшого дослідження потребує проблема компетентнісного підходу у навчанні української мови учнів ліцею.

2. Підручники і посібники мають орієнтувати вчителя й учня на таке:

а) створення в основній школі розвивального навчального середовища;

б) утвердження загальнолюдських і національних цінностей;

в) посилення мотиваційного компонента;

г) діалогізацію й риторизацію освітнього процесу;

г) орієнтування на поведінкові, психологічні, моральні характеристики учнів;

д) науково-методичне забезпечення контролю й оцінювання освітніх досягнень з української мови учнів основної школи на засадах компетентнісного підходу.

3. Задля підвищення якості шкільної мовної освіти потребує розв'язання проблема впровадження у навчальні плани або програми елементів практичної риторики.

4. Нагальною потребою є підвищення якості психолого-педагогічної і методичної підготовки майбутніх учителів української мови на філологічних факультетах вищих педагогічних навчальних закладів.

Стан упровадження продукції

Одержано позитивні відгуки з таких установ і закладів: Червоноградської загальноосвітньої школи I-III ступенів №4 Львівської області, Білоцерківської спеціалізованої природничо-математичної школи I-III ступенів № 16, Вишнівського академічного ліцею «Основа» Києво-Святошинської районної

ради Київської області, опорного закладу загальної середньої освіти «Монастирищенська спеціалізована школа I-III ступенів №5» Монастирищенської районної ради Черкаської області, Київського університету імені Бориса Грінченка.

Черкаська спеціалізована школа I-III ступенів № 28 імені Т. Г. Шевченка; Вишнівський академічний ліцей «Основа» Києво-Святошинської районної ради Київської області, Баштєчківський ЗЗСО I-III ступенів Жашківської районної ради Черкаської області, Тетерівський ЗЗСО I-III ступенів Жашківської районної ради Черкаської області,

На момент звіту надійшло 6 актів (довідок) про впровадження планової продукції й результатів НДР в освітній процес.

Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом виступів на міжнародних науково-практичних конференціях

1. Міжнародний рівень (42):

1. Міжнародна науково-методична конференція «Робота з науково обдарованою молоддю: проблеми та перспективи». (17-19 квітня 2018 р., м. Київ). (Учасники – Новосьолова В.І.).

2. Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми сучасного підручника», 18-19 травня 2018 р., м. Мінськ, Республіка Білорусь (Учасники – Бондаренко Н.В.).

3. Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми сучасної психодидактики: філософські, психологічні та педагогічні аспекти», 20-21 квітня 2018 р., м. Умань, Україна (Учасники – Бондаренко Н.В.).

4. Міжнародний симпозіум «Діалог славистів на початку XXI століття» SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL DIALOGUL SLAVIȘTILOR LA ÎNCERPUTUL SECOLULUI AL XXI-LEA / 17-19 травня 2018 рік, м. Клуж-Напока, Румунія (Учасники – Горошкіна О.М.).

5. IV Міжнародна науково-практична конференція «Мова і міжкультурна комунікація», м. Полтава, 18-19 жовтня 2018 р. (Учасники – Попова Л.О.).

6. IV Міжнародна наукова конференція «Україністика: вчора, сьогодні, завтра», 25-27 жовтня 2018 року, м. Познань, Польща. (Учасники – Горошкіна О.М.).

7. 9 Міжнародна наукова конференція «Українці Румунії – історія, сучасність та перспективи» (8-10 листопада 2018, м. Бухарест, Румунія) (Учасники – Горошкіна О.М.).

8. Перша Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Освіта XXI століття: теорія, практика, перспективи». 18 квітня 2019 року, м. Київ (Учасники – Бондаренко Н.В.).

9. VI Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи», 26 квітня 2019 р., Конін – Ужгород – Херсон – Кривий Ріг. Республіка Польща; Україна (Учасники – Бондаренко Н.В.).

10. Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми сучасного підручника». 14 травня, 2019 р., м. Київ. (учасники – Голуб Н.Б.,

Горошкіна О.М., Бондаренко Н.В., Новосьолова В.І. Попова Л.О.,
Галаєвська Л.В.)

11. V Ювілейна Міжнародна науково-практична конференція «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи», 16-17 травня 2019 року, м. Запоріжжя (учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Попова Л.О.)

12. Міжнародна конференція «Педагогічна компаративістика I Міжнародна освіта 2019», 30 травня, м. Київ (учасники – Новосьолова В.І.).

13. VII Міжнародна наукова конференція «*Science progress in European countries: new concepts and modern solution*». 31 травня 2019 р., м. Штутгарт, Федеративна Республіка Німеччина (Учасники – Бондаренко Н.В.).

14. III Міжнародна науково-практична конференція «Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення та підходи». 27 червня 2019 р., м. Ужгород, Україна (Бондаренко Н.В.).

15. VIII Міжнародна наукова конференція «*Science progress in European countries: new concepts and modern solution*». 12 липня 2019 р., м. Штутгарт, Федеративна Республіка Німеччина (Учасники – Бондаренко Н.В.).

16. XIII Міжнародна наукова конференція «*Science and society*». 19 липня 2019 р., м. Гамільтон, Канада (Учасники – Бондаренко Н.В.).

17. XI Міжнародна наукова конференція «*Perspectives of science and education*». 2 серпня 2019 р., м. Нью-Йорк, Сполучені Штати Америки (Учасники – Бондаренко Н.В.).

18. IX Міжнародна наукова конференція «*Science progress in European countries: new concepts and modern solution*», 6 вересня 2019 р., м. Штутгарт, Федеративна Республіка Німеччина (Учасники – Бондаренко Н.В.).

19. I Міжнародна науково-практична конференція «*Scientific achievements of modern society*». 11-13 вересня 2019 р., м. Ліверпуль, Велика Британія (Учасники – Бондаренко Н.В.).

20. XII Міжнародна наукова конференція «*Perspectives of science and education*», 27 вересня 2019 р., м. Нью-Йорк, Сполучені Штати Америки (Учасники – Бондаренко Н.В.).

21. П'ята Міжнародна науково-практична конференція «*Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи*», 10-11 жовтня 2019 року, м. Умань. (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.).

22. Міжнародна конференція «*Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору навчального закладу: світовий та вітчизняний вимір*», 24-25 жовтня 2019 року, м. Львів (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.).

23. VIII Міжнародна наукова конференція «*Мова, культура і соціум у гуманітарній парадигмі*» (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 24-25 жовтня, 2019 року (Учасники – Горошкіна О.М.).

24. Міжнародна науково-практична конференція «*Реалізація компетентнісно орієнтованого навчання в освіті: теоретичний і практичний аспекти*». 4 листопада 2019 р., м. Київ (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Бондаренко Н.В., Новосьолова В.І., Попова Л.О., Галаєвська Л.В.).

25. Міжнародна конференція «Українці Румунії – історія, сучасність та перспективи» (9-10 листопада, м. Бухарест, Румунія) Результативність: з'ясовано роль тексту як інструменту формування ключових компетентностей учнів старших класів на уроках української мови (Учасники – Горошкіна О.М.).

26. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Філологічна освіта: компетентнісна парадигма» (15 листопада 2019 року, Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського) (Учасники – Горошкіна О.М., Попова Л.О.).

27. XIV Міжнародна наукова конференція «Perspectives of science and education»; 17 січня 2020 р.; Нью-Йорк, США. (Учасники: Бондаренко Н., тема виступу: «Україна в оптиці PISA-2018 – міжнародного дослідження якості освіти»).

28. 2. Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми сучасного підручника»; 28-29 травня 2020 р.; м. Київ, Україна. (Учасники: Бондаренко Н.В., Галаєвська Л.В., Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Попова Л.О., Новосьолова В.І.)

29. IV Міжнародна інтернет-конференція «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта», 28 травня 2020 р., м. Київ, Україна (Учасники: Бондаренко Н.В.)

30. X Міжнародна науково-практична конференція «Scientific achievements of modern society», 27-29 травня 2020 р. м. Ліверпуль, Велика Британія. (Учасники – Бондаренко Н.В.)

31. 5. Міжнародна науково-практична конференція «Психологія та педагогіка у ХХІ столітті: Перспективні та пріоритетні напрямки досліджень», 5-6 червня 2020 р., м. Київ, Україна. (Учасники: Новосьолова В.І.)

32. I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах», 28-29 травня 2020 року, м. Дніпро, Україна. (Учасники: Голуб Н.Б., Попова Л.О.)

33. 7. I Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення», 28-29 травня 2020 р., м. Суми, Україна. (Учасники: Голуб Н.Б.)

34. .IV Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми сучасної психодидактики: філософські, психологічні та педагогічні аспекти», 21-22 травня, м. Умань, Україна. (Учасники: Голуб Н.Б.)

35. .VI Міжнародна науково-практична конференція «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи», 12-18 травня 2020 року, м. Запоріжжя, Україна. (Учасники – Голуб Н.Б.)

36. VI Міжнародна науково-практична конференція: «Science, society education: topical issues and development and prospects», 10-12 травня 2020 року, м. Харків, Україна. (Учасники – Галаєвська Л.В.)

37. 11. Міжнародна онлайн-конференція Т4 «Освіта після COVID-19», 6 червня 2020 року. (Учасники – Горошкіна О.М., Попова Л.О., є сертифікати)

38. VIII Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. діалог у розвитку

науки та освіти», 30 квітня 2020 року, м. Конін – Ужгород – Київ – Херсон. (Учасники – Попова Л.О.)

39. 5th International Scientific and Practical Internet – Conference «Modern problems of improve living standards in a globalized world» (Україна – Польща – Словаччина), 11–12.11.2020 р. (Учасники – Бондаренко Н.В.).

40. 8th International Ergonomics Conference» (м. Загреб, Хорватія), 2–5.12.2020 р. (Учасники – Бондаренко Н.В.).

41. DOUĂ DECENII de la înființarea specializării Limba și literatura ucraineană la Facultatea de Litere. Universitatea Babeș–Bolyai din Cluj-Napoca. VOLUM ANIVERSAR..23.06.2020. Cluj-Napoca România

(Учасники – Горошкіна О.М., Попова Л.О.)

2. Всеукраїнський рівень (30):

1. . XVII Всеукраїнська науково-практична конференція імені Віктора Ужченка «Образне слово Луганщини», присвячена 80-й річниці від дня утворення Луганської області, 20 квітня 2018 року, м. Старобільськ. (Учасники – Горошкіна О.М., Попова Л.О.).

2. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Книга в академічному дискурсі: філологічний, методичний та мистецтвознавчий аспекти», 26-27 квітня 2018 року, м. Житомир (Учасники - Н.Б. Голуб, О.М. Горошкіна, В.І. Новосьолова).

3. Звітна наукова конференція «Зміст і технології шкільної освіти» (грудня 2018, м. Київ). (Учасники – усі співробітники),

4. «Учені НАПН України – українським вчителям». Всеукраїнська інтерактивна серпнева WEB-конференція для вчителів, методистів та освітян, присвячені початку нового навчального року (28 серпня, 2018 р., м. Київ). Учасники – усі співробітники),

5. Шості Бугайківські читання» Всеукраїнська науково-практична конференція, присвячена актуальним питанням викладання літератури та мови (27–28 вересня, м. Ніжин Чернігівської області) (Учасники - В.І. Новосьолова),

6. . XX Всеукраїнська науково-практична конференція «Педагогічні читання – 2018» з проблеми: «Педагогічна думка: історія, сьогодення, майбуття». (30 жовтня 2018 р., м. Київ). (Учасники – Бондаренко Н.В.).

7. Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми мовно-літературної освіти в середній та вищій школах». 4–5 квітня 2019 р., м. Київ (Учасники – Бондаренко Н.В.).

8. III Всеукраїнська науково-практична конференція «Стратегічні пріоритети філології й лінгводидактики в умовах реформування освітньої системи в Україні», 18 квітня, 2019 року, м. Старобільськ. (учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Бондаренко Н.В., Новосьолова В.І, Попова Л.О., Галаєвська Л.В.).

9. XVIII Всеукраїнська науково-практична конференція імені Віктора Ужченка «Образне слово Луганщини», присвячена 80-річчю присвоєння Луганському національному університету імені Тараса Шевченка, м. Старобільськ, 15 травня 2019 р. (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Бондаренко Н.В., Новосьолова В.І., Попова Л.О., Галаєвська Л.В.).

10. Всеукраїнській науково-практичній конференції «VII Волошинські читання: *«Шкільна мовно-літературна освіта: традиції і новаторство»*, 17 травня 2019 року; м. Київ. (Голуб Н.Б., Бондаренко Н.В., Новосьолова В.І., Попова Л.О., Галаєвська Л.В.).

11. II Всеукраїнська науково-практична конференція з он-лайн трансляцією *«Формування громадянської культури в новій українській школі: традиції та інноваційні практики»*, м. Суми, 6-7 червня 2019 р. (учасники – Голуб Н.Б., Бондаренко Н.В.).

12. Всеукраїнський вебсемінар *«Актуальні питання методики навчання української мови та літератури»*, серпень, м. Київ (Голуб Н.Б.).

13. Всеукраїнська науково-практична конференція *«Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві»*, 12 вересня 2019 р., м. Київ. (учасники – усі співробітники).

14. XXVI Всеукраїнські педагогічні читання *«Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: методична спадщина педагога в контексті ідей Нової української школи»*. 27 вересня 2019 р., м. Рівне (Учасники – Бондаренко Н.В.).

15. I Всеукраїнська Інтернет-конференція *«Компетентісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи»*, 30 вересня 2019 року, м. Київ. (Учасники – Голуб Н.Б., Новосьолова В.І., Попова Л.О.).

16. IX Всеукраїнський фестиваль педагогічних ідей *«Мій особистісно зорієнтований урок»*, 10-12 жовтня 2019 року, м. Червоноград Львівської області. (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.).

17. Всеукраїнська науково-практична конференція *«Велет українського слова (до 200-ліття Пантелеймона Куліша)»*, 18 жовтня 2019 року, м. Київ (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Бондаренко Н.В.).

18. Всеукраїнська наукова конференція *«Традиції Івана Огієнка у світлі вітчизняної науки»* (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 22 жовтня, 2019 року). Результативність: схарактеризовано вимоги до підручників у доробку Івана Огієнка (Учасники – Горошкіна О.М.).

19. Всеукраїнська науково-практична конференція *«Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника»* до 95-тої річниці Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (24-25 жовтня 2019 року) (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Попова Л.О.).

20. Дванадцята Всеукраїнська науково-практична конференція *«Україна, українська мова – світ XXI століття у діалозі культурно-мовних, морально-громадянських цінностей особистості та педагогічних систем»*. 25 жовтня 2019 р., м. Київ (Учасники – Бондаренко Н.В., Новосьолова В.І., Галаєвська Л.В.).

21. V Всеукраїнська наукова інтернетна конференція *«Вербальні культурні коди сучасної української мови»* (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 12 листопада, 2019 року) (Учасники – Горошкіна О.М.).

22. Науково-практична конференція *«Зміст і технології шкільної освіти»* за результатами науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України у 2019 році, 23-24 грудня 2019 р., м. Київ (усі співробітники).

23. VIII Волошинські читання. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство», 15 травня 2020 р., м. Київ. (Учасники – Бондаренко Н.В., Галаєвська Л.В., Голуб Н.Б., Новосьолова В.І.)

24. Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії, 20 травня 2020 р., м. Київ. (Учасники – Бондаренко Н.В., Новосьолова В.І.)

25. Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи, 5 березня 2020 р., м. Київ. (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Новосьолова В.І., Попова Л.О.)

26. Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи» 10 квітня 2020 р., м. Запоріжжя. (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Новосьолова В.І.)

27. Інноваційна діяльність педагога в умовах реформування освітньої галузі: з досвіду впровадження ідей Нової української школи», 10 червня 2020 р., м. Херсон, Україна. (Учасники – Голуб Н.Б., Новосьолова В.І., Попова Л.О.)

28. IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Стратегічні пріоритети філології й лінгводидактики в умовах реформування освітньої системи в Україні», 10 квітня 2020 року, м. Старобільськ. (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Попова Л.О.)

29. III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Формування громадянської культури в новій українській школі: традиційні та інноваційні практики», 18-19 червня 2020 року, м. Суми. (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)

30. Учені НАПН України – українським вчителям». Всеукраїнська інтерактивна серпнева WEB-конференція для вчителів, методистів та освітян, присвячені початку нового навчального року (27 серпня, 2020 р., м. Київ). Учасники – усі співробітники),

31. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Образне слово Луганщини», Старобільськ 16 вересня 2020 року, Старобільськ (Учасники – Горошкіна О.М., Попова Л.О.)

32. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція (з міжнародною участю) «Актуальні проблеми лінгводидактики в сучасному освітньому середовищі», 6 листопада 2020 року, Тернопіль (Учасники – Горошкіна О.М.)

33. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Слобожанська бесіда», 9 листопада 2020 року, Старобільськ (Учасники – Горошкіна О.М.)

Круглі столи (4):

1. Всеукраїнський круглий стіл на тему: «Актуальні проблеми компетентнісно орієнтованого навчання української мови в сучасних закладах освіти», присвячений пам'яті видатного вченого-лінгводидактика, члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора БІЛЯЄВА Олександра Михайловича, 16 березня 2018 року, м. Київ (Учасники – усі співробітники)

2. Всеукраїнський круглий стіл «Мовне обличчя України», 1 листопада 2018 року, м. Черкаси. (Учасники – Голуб Н.Б.)

3. Всеукраїнський круглий стіл «Концептуальні засади компетентнісного навчання української мови», 15 березня 2019 року, м. Київ (*Учасники – усі співробітники*)

4. *Всеукраїнський круглий стіл* на тему: «Проблеми методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови в закладах загальної середньої освіти», присвячений пам'яті видатного вченого-лінгводидактика, члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора БІЛЯЄВА Олександра Михайловича, 22 жовтня 2020 року, м. Київ (*Учасники – усі співробітники*)

Всеукраїнські семінари (1):

1. Всеукраїнський науково-методичний семінар «**Риторика – ключ до успіху**». 21 березня 2018 р. (*Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Новосьолова В.І.*).

Регіональні заходи (14):

1. . Онлайн-участь у роботі круглого столу відповідно до програми обласного фестивалю «Навчаємо української» для учасників регіонального інноваційного проекту «Хмаро орієнтоване освітнє середовище навчання української мови учнів» (м. Запоріжжя, 10.05.2018 р.). (*Учасники – Горошкіна О.М.*).

2. Регіональний науково-практичний семінар «Реалізація компетентнісного підходу до навчання української мови учнів ліцею», 26 квітня 2018 року, на базі Ясногородського ЗНЗ I-III ступенів Київської області. (*Учасники – усі співробітники*)

3. . Регіональний науково-практичний семінар для вчителів-словесників Макарівського району Київської області на тему «Нова українська школа: від старту до успіху», 29 серпня 2018 року, м. Макарів. . (*Учасники – усі співробітники*)

4. Регіональний науково-практичний семінар для вчителів-словесників Хмельницького ліцею, студентів і викладачів гуманітарно-педагогічного факультету Хмельницького національного університету. м. Хмельницький. 18-19 вересня 2018 року. (*Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.*).

5. Регіональний науково-практичний семінар для вчителів-словесників Запорізької області. м. Запоріжжя, 21-22 листопада 2018 року. (*Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.*).

6. Семінар у Хмельницькому ОППО «Реалізація компетентнісного підходу до навчання української мови» 16 квітня 2019 року (*Учасники – Горошкіна О.М.*).

7. 5. Науково-методичний семінар на тему «*Особливості навчання української мови на засадах компетентнісного підходу*» (20 травня 2019 року, м. Монастирище, на базі Монастирищенської загальноосвітньої школи I-III ступенів) (*Учасники – усі співробітники*).

8. Обласний семінар учителів Київської області «*Інноваційні технології формування ключових компетентностей на уроках української*

мови». 9 жовтня 2019 р., м. Вишневе Київської обл. (учасники – Бондаренко Н.В.).

9. 11. Регіональний науково-методичний семінар «Концепція компетентнісно орієнтованої методики навчання української мови учнів ліцею» спільно з Херсонським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти, 18 грудня 2019 року (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.).

10. Міський методичний семінар «Формування ключових компетентностей на уроках української мови та літератури відповідно до нового державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти» у КЗ СОР Глухівський ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою (19 лютого 2020 року, м. Глухів). (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.).

11. Регіональний методичний семінар «Концепція навчання української мови на засадах компетентнісного підходу» у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка (19 лютого 2020 року, м. Глухів). (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.).

12. Науково-практичний семінар із майстер-класами учителів української мови та літератури Київської області (другий етап) «Інноваційні технології формування ключових компетентностей на уроках української мови». 29 січня 2020 року, м. Вишневе Київської обл. (Учасники – Н.В. Бондаренко.).

13. Науково-практичний семінар учителів української мови і літератури Київської області (третій етап) «Інноваційні технології формування ключових компетентностей на уроках української мови», 13 травня 2020 року в дистанційному режимі на платформі zoom у режимі zoom-конференції. (Учасники - Н.В. Бондаренко)

14. Науково-методичний онлайн-семінар «Педагогічний дискурс філолога» (27-28 травня 2020 року, м. Київ-м. Дніпро). (Учасники – Горошкіна О.М., Попова Л.О.).

Методоб'єднання, творчі зустрічі (10):

1. Засідання методичного об'єднання вчителів української мови та літератури Вишнівської ЗОШ I-III ступенів №3 Київської обл. (21 березня 2018 р., м. Вишневе Київської обл.). (Учасники – Бондаренко Н.В.).

2. Науково-практичний семінар (03 жовтня 2018 р., м. Вишневе Києво-Святошинського району Київської обл.). (Учасники – Бондаренко Н.В.).

3. Засідання методичного об'єднання вчителів української мови та літератури Вишнівського академічного ліцею «Основа» «Робота творчої групи з формування культурної компетентності на уроках української мови у старшій школі» (07 лютого 2019 р., м. Вишневе Київської обл. (Учасники – Бондаренко Н.В.).

4. Творча зустріч з учителями міста Запоріжжя «Особливості компетентнісного навчання української мови в 11 класі», 20 березня 2019 року (Учасники – Горошкіна О.М.).

5. Засідання методичного об'єднання вчителів української мови та літератури Вишнівського академічного ліцею «Основа» «Робота творчої групи з формування культурної компетентності на уроках української мови у

старшій школі»; 11 квітня; 21 травня 2019 р., м. Вишневе Київської обл. (учасники – Бондаренко Н.В.).

6. Засідання методичного об'єднання вчителів української мови та літератури Вишнівського академічного ліцею «Основа» «Підготовка й проведення експериментально-коригувального етапу експерименту». 21 травня 2019 р., м. Вишневе Київської обл. (Учасники – Бондаренко Н.В.).

7. Засідання методичного об'єднання вчителів української мови та літератури Вишнівського академічного ліцею «Основа» «Організація і проведення I етапу обласного семінару з проблем компетентнісного навчання української мови учнів ліцею». 5 вересня 2019 р., м. Вишневе Київської обл. (Учасники – Бондаренко Н.В.).

8. Творча зустріч з учителями міста Івано-Франківська «Особливості компетентнісного навчання української мови в 11 класі», 30 жовтня 2019 року (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.).

9. Творча зустріч з учителями Івано-Франківської області «Особливості компетентнісного навчання української мови в 11 класі», 31 жовтня 2019 року (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.).

10. Регіональний науково-методичний семінар «Концепція компетентнісно орієнтованої методики навчання української мови учнів ліцею» спільно з Херсонським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти, 18 грудня 2019 року (Учасники – Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.).

Майстер-класи (1):

Розроблення і проведення майстер-класу з новітніх методик навчання української мови «Академія ігрових технологій» 27.10. 2018 р. м. Київ, Київський університет імені Бориса Грінченка. (Учасники – Горошкіна О.М.).

Вебінари:

1. «Скринкасти, або форми і методи подачі навчального матеріалу під час дистанційного навчання» (дистанційна форма участі) 29.04. <https://naurok.com.ua/webinar/skrinkasti-abo-formi-i-metodi-podachi-navchalnogo-materialu-pid-chas-distanciynogo-navchannya> (Учасники – Попова Л.О.)

2. «MinecraftEE та MicrosoftTeams - інструменти драйвового дистанційного навчання» (дистанційна форма участі; Організатори заходу: ТОВ «Інноваційні Освітні Рішення» та ГО «Міжнародна Організація «Інноваційні Освітні Технології», за сприяння ТОВ «Майкрософт Україна»), 29.04. (Учасники – Попова Л.О.)

3. «Оцінювання навчання VS оцінювання для навчання» (дистанційна форма участі) <https://www.youtube.com/watch?v=TogfOdwwPPc> (Учасники – Попова Л.О.)

4. «Проблеми дистанційного навчання в умовах пандемії. Рекомендації міжнародних організацій» (дистанційна форма участі; http://ipood.com.ua/data/unesco/registr_webinar_04052020.pdf?fbclid=IwAR1a7oiVkvGeSe8rc-qT4JKBxTViM-boB9o8sOsqVPUbhFYsAY-YngddW6o) (Учасники – Попова Л.О.)

Наукова продукція:

Наукова продукція 224 праці: 1 концепція, 1 – частина колективної монографії, 2 підручники (1 – плановий, 1 – позаплановий), 3 посібники (1 - позаплановий), 1 – зошит, 1 - бібліографічний покажчик, 3 – методичних рекомендації, 2 - матеріали круглого столу, 67 статей, х них (1 – у наукометричному виданні, 27 – у виданнях, віднесених до переліку ДАК, 2 – у закордонних виданнях, 37 статей – у нефахових виданнях, 144 тез і матеріалів конференцій, з них :36 – міжнародних конференцій, проведених в Україні, 23 – за кордоном, 84 – всеукраїнських конференцій.

Наукова продукція:

1. Концепція навчання української мови учнів ліцею / Н.Б. Голуб, О.М. Горошкіна. К: Педагогічна думка, 2019. 77 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/719352/1/Концепція.pdf>

Розділ у колективній монографії

1. Bondarenko N., Kyzenko V., Kosianchuk S. Asking questions as a universal life-affirming skill of the XXI century [Запитування як універсальна життєутворювальна навичка XXI століття]. *Organizational problems of life quality management in the conditions of globalization*. Monograph [eds: M. Duczmal, T. Nestorenko]. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020. Pp. 20–28, illus., tabs., bibls. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723202>

Навчальна продукція (навчальні програми, підручники, навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити); засоби навчання (навчально-наочні ігрові посібники; атласи; навчальні карти; відео- та аудіовізуальні засоби навчання; електронні засоби навчального призначення; електронні засоби загального призначення тощо):

Підручники

1. Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Голуб Н. Б., Новосьолова В. І. Київ, 2018. 200 с. іл. (*позаплановий*). URL: <https://pidruchnyk.com.ua/1232-ukrainska-mova-10-klas-golub.html>

1. 2. Українська мова (рівень стандарту): підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Новосьолова В.І. Київ : Педагогічна думка, 2019. 232 с. URL : <https://scholar.google.com/scholar?cluster=7586187573882340453&hl=en&oi=scholar>

Посібники

1. Голуб Н.Б. Вивчення дієслова в закладах загальної середньої освіти/ практичний посібник. – Київ: Педагогічна думка, 2020 – 68с (*позаплановий*).

2. Горошкіна О. М., Бондаренко Н. В., Попова Л. О. Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту: метод. посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020. 128 с.

URL:<http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722967>

3. Мовленнєві жанри на уроках української мови в ліцеї (рівень стандарту): практичний посібник / Голуб Н.Б., Новосьолова В.І., Галаєвська Л.В. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020. 128 с.
URL:<http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720849>

1. 4. Голуб Н. Б. Зошит з риторики. Київ : Педагогічна думка 2018. 48 с. (позаплановий). URL:<https://ychebnik.com.ua/p/881714496-zoshit-z-ritoriki-dlya-10-klasu-zzso-golub-n-b/>

Методичні рекомендації

1. Топузов О. М., Засєкіна Т. М., Новосьолова В. І., Яценко Т. О. Українська мова. Українська література : нові навчальні програми для 10–11 класів закладів загальної середньої освіти (рівень стандарту, профільний рівень). *Методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України*. Київ, 2018. 352 с. URL: http://www.orioncentr.com.ua/wp-content/uploads/2018/10/Programa_Ukr_mova_ta_literat_BLOK.pdf

2. Горошкіна О.М., Новосьолова В.І. Методичні рекомендації щодо навчання української мови у 5-11 класах закладів загальної середньої освіти (2018-2019 навчальний рік). *Українська мова і література в школі*. 2018. № 4. С. 2–7. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/714390/>

3 **Новосьолова В. І.** Уроки PISA-2018: аналіз результатів та методичні поради вчителям української мови і літератури. УРОКИ PISA-2018 : методичні рекомендації / кол. авт. : Васильєва Д.В., Головка М.В., Жук Ю.О., Козленко О.Г., Ляшенко О.І., Науменко С.О., Новосьолова В.І. / Інститут педагогіки НАПН України, Київ : Педагогічна думка, 2020. С. 19-30. URL:<https://lib.iitta.gov.ua/719572/1/PISA.pdf> (позаплановий)

Бібліографічний покажчик:

1. Олександр Михайлович Біляєв – учитель учителів : бібліографічний покажчик / упоряд. : О. М. Горошкіна, Л. О. Попова. Київ : Педагогічна думка, 2020. 34 с.

Збірники наукових праць, матеріалів і тез доповідей конференцій

1. Концептуальні засади компетентнісного навчання української мови: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (15 березня 2019 р., м. Київ). Київ : Педагогічна думка, 2019. 76 с. URL : http://undip.org.ua/upload/iblock/5d1/tezy_kruglyy_stil.pdf

2. Проблеми методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови в закладах загальної середньої освіти: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (22 жовтня 2029 р., м. Київ). Київ : Педагогічна думка, 2020. 120 с.

Статті, що входять до переліку наукометричних видань

1. Olena Goroshkina, Natalia Bohdanets-Biloskalenko, Olena Kovalenko. The Ways to Improvements in Methodological Training of Future Language and Literature Teachers for the Competence-based Approach Implementation. *Bulgarian Language and Literature*, issue 4/2020, Volume 62 URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721694>

Статті, що входять до переліку фахових видань ДАК України

1. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Українська мова у фокусі перспектив реформування старшої школи. *Молодь і ринок*. 2018. № 4 (159). С. 86–91. URL: <http://mr.dspu.edu.ua/publication.html> (дата звернення: 12.11.2018).

2. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Розвиток життєвих компетентностей старшокласників засобами підручника української мови. *Проблеми сучасного підручника*. Київ, 2018. Вип. 21. С. 44–56. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/711797/1/BNV%20KSV-PSP-18-21.pdf>

3. Бондаренко Н. В. Непроминуше значення доробку Василя Сухомлинського для розбудови Нової української школи. *Нова педагогічна думка*. 2019. № 3 (99). С. 6–9. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717685>

4. Бондаренко Н. В. Формування культурної компетентності як ключової на уроках української мови. *Молодь і ринок*. 2019. № 8 (175). С. 94–99. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/issue/view/10771>

5. Бондаренко Н. В. Storytelling як комунікаційний тренд і всепредметний метод навчання. *Молодь і ринок*. 2019. № 7 (174). С. 130–135. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716893>

6. Бондаренко Н. В. Робота над виразністю й образністю українського мовлення старшокласників. *Вісник Луганського національного університету імені Т. Шевченка. Педагогічні науки*, Вип. 3(326), травень 2019. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка» С. 107–116. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/4715>

7. Бондаренко Н. В. Читацька грамотність українського учнівства: акценти PISA–2018 . *Український педагогічний журнал*. 2020. №2. С.95–103. (<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-2-95103>). <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721386>

8. Бондаренко Н. Україна під «новою парасолькою грамотності». *Нова педагогічна думка*. 2020. № 2(102). С. 55–59. (DOI: 10.37026/2520-6427-2020-102-2-55-59). <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721413>

9. Галаєвська Л. В. Проблема вивчення мовленнєвих жанрів на уроках української мови в старшій школі. *Зб. наук. праць Ніжинського державного національного університету імені Миколи Гоголя*. Ніжин, 2018. С. 14–19. URL: https://lib.iitta.gov.ua/715908/1/Gala_statta%20.pdf

10. Галаєвська Л.В. Роль інтерактивного навчання в розвитку комунікативної компетентності учнів. *Вісник Луганського національного університету імені Т. Шевченка. Педагогічні науки*, Вип. 3(326), травень 2019. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка» С. 126–132 URL: <https://lib.iitta.gov.ua/717223/>

11. Галаєвська Л.В. Система вправ з вивчення мовленнєвих жанрів у підручнику з української мови. *Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць*.

Київ: Педагогічна думка, 2020. С. 32-34. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720831>

12. Галаєвська Л.В. Increasing the effectiveness of licenium students oral communication. *Український педагогічний журнал*. 2020. №4. С. XX-XX (у процесі публікації)

12. Голуб Н.Б. Оцінювальні жанри на уроках української мови в 10-11 класах ліцею. *Вісник Луганського національного університету імені Т. Шевченка. Педагогічні науки*, Вип. 3 (326), травень 2019. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». С. 147–154. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4732?show=full>

13. Голуб Н.Б. Розвиток творчого потенціалу учнів ліцею на уроках української мови. *Український педагогічний журнал*. 2019. №4. С. 120-127. URL: <http://uej.undip.org.ua/upload/iblock/1ba/1ba88c641ddccdbc3c0fc1c291f9b0d9.pdf>

14. Голуб Н.Б. Мовленнєвий вчинок на уроках української мови в ліцеї. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2020. №2 (333). С. 92-100. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720879> .

15. Голуб Н.Б. Читацька компетентність українських школярів крізь призму матеріалів міжнародного дослідження якості освіти PISA. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 1. С. 57-63. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720325> .

16. Голуб Н.Б. Підручник української мови як засіб соціалізації учнів ліцею. *Проблеми сучасного підручника: збірник наукових праць / [ред. кол.; голов. ред. — О.М. Топузов]. — К.: Педагогічна думка, 2020. – Вип. 24. С. 47-54. URL : <http://ipvid.org.ua/Vypusk24/Storinky/Ніна%20Голуб.htm>*

17. Горошкіна О. М. Зміст і структура сучасного шкільного підручника української мови в компетентнісному вимірі української освіти. *Проблеми сучасного підручника*. 2019. Вип. 22. С. 57–66. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716211>

18. Goroshkina Olena. Psychological foundations of the competence oriented methodology for teaching Ukrainian. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 1. С. 64-70

URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720569>

19. Новосьолова В. І. Підручник української мови як засіб формування громадянської відповідальності здобувачів освіти. *Проблеми сучасного підручника*. Київ, 2018. Вип. 21. С. 312–322. URL: [http://lib.iitta.gov.ua/713883/1/Новосьолова_В._Стаття_ПСП_\(2\)-converted.pdf](http://lib.iitta.gov.ua/713883/1/Новосьолова_В._Стаття_ПСП_(2)-converted.pdf)

20.. Novosolova Valentyna. A competently-directed textbook of ukrainian language as a means of formation of value orientations of pupils of lyceum. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 4. С. 128-134. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/719244/>,

21. Новосьолова В. І. Особливості словникової роботи учнів ліцею засобами підручника української мови *Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Бахмат Н.В.]*.

Вип.28 (1-2020). Київ : Міленіум, 2020. С. 187-196.
URL:<http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723304>

22 Новосьолова В. І. Місце і роль підручника української мови в організації сучасного освітнього середовища в ліцеї **Проблеми сучасного підручника** : зб. наук. праць / [ред. кол.; голов. ред. О.М.Топузов]. Київ : Педагогічна думка, 2020. – Вип. 24. – с. (подано до друку).

23. Попова Л. О. Класифікація засобів компетентнісно орієнтованого навчання української мови. *Вісник Луганського національного університету імені Т. Шевченка. Педагогічні науки*. 2019. Вип. 3(326), травень. С. 153–162.
URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716171>

24. Попова Л. О. QR-код: проблеми й перспективи застосування в підручниках української мови для 10-11 класів. *Науковий вісник Донбасу*. [Електронне наукове видання]. 2019. №1–2 (39–40). URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua>

25. Попова Л. О. Особливості організації самостійної роботи учнів ліцею з української мови. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. № 4 (67), грудень. 2019. С.150-155. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719346>

26. Popova L. Reflection and self-assessment in Ukrainian language lessons at lyceum. *Український педагогічний журнал*. 2020. №2. С. 110-116. URL : http://uej.undip.org.ua/Zhurnal/2020/2/Statti_2020_2/Людмила%20Попова.pdf

27. Попова Л. О. Засоби навчання української мови в компетентнісній парадигмі сучасної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2020. № 2 (333) лютий. Ч. II. С. 54-61. URL :<http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720870>

Наукові статті у зарубіжних виданнях

1. Галаєвська Л.В. Удосконалення умінь діалогічного мовлення учнів 8-9 класів на уроках української мови. *SciencesofEurope*. 2019. №41. С.43-45.
URL:<https://lib.iitta.gov.ua/718534/>

2. Горошкіна О.М. Функції підручника української мови в компетентнісній парадигмі. *Studia Ukrainika Posnaniensia*. 2019. № 1. С. 93–102.
URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716213>

Статті у вітчизняних виданнях, що не внесені до переліку наукових фахових видань України:

1. Бондаренко Н. В. Норми української літературної мови в курсі старшої школи. *Українська мова і література в школі*. 2018. № 3. С.8–13. URL: http://lib.iitta.gov.ua/714004/1/Бондаренко_Норми.pdf

2. Бондаренко Н. В. Порухення лексичних норм та шляхи запобігання їх в українському мовленні старшокласників. *Українська мова і література в школі*. 2018. № 4. С. 16–21. URL: http://lib.iitta.gov.ua/714007/1/Бондаренко_Порухення.pdf

3. Бондаренко Н. В. Соціальне спрямування сучасних технологій навчання української мови старшокласників. *Дивослово*. 2018. № 9. С. 2–6. URL: http://lib.iitta.gov.ua/712440/1/Бондаренко_Соціальне_спрямування_сучасних_технологій.pdf (дата звернення: 17.11.2018).
4. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Соціальний аспект формування українськомовної компетентності старшокласників. *Гуманітарний вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка*. Полтава, 2018. Вип. 3. С. 81–89. URL: http://lib.iitta.gov.ua/711129/1/BNV_KSV_Polt18.pdf
5. Бондаренко Н. В. Виховання громадянськості старшокласників на уроках української мови. *Дивослово*. 2019. № 3 (744). С. 2–6. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717262>
6. Бондаренко Н. В. Опрацювання морфологічних норм української мови на засадах компетентнісного підходу. *Українська мова і література в школі*. 2019. № 2 (143). С. 2–6. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717266>
7. Бондаренко Н. В. Інкультурація здобувачів освіти у процесі компетентнісного навчання української мови. *Дивослово*. 2019. № 9 (750). С. 2–6. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717263>
8. Бондаренко Н. В. Формування читацької грамотності учнів у контексті стандартів PISA: методичні рекомендації. *Українська мова і література в школі*. 2020. № 4. С. 2–14. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722178>
9. Бондаренко Н. В. Розвиваємо ключові компетентності: міжпредметний аспект. *Українська мова і література в школі*. 2020. № 4. С. 33–40. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722180>
10. Бондаренко Н. В. «Компетентнісно орієнтоване навчання української мови в закладах загальної середньої освіти Київщини»: науково-практичний семінар із майстер-класами. *Українська мова і література в школі*. 2020. № 4. С. 58–60.
11. Бондаренко Н. В. Людиномір Дмитра Онковича. *Українська мова і література в школі*. 2020. № 4. С. 30–31.
12. Бондаренко Н. В. «Як парость виноградної лози, плекайте мову...» До 125-річчя Максима Рильського. *Українська мова і література в школі*. 2020. № 6. (у процесі публікації).
13. Галаєвська Л. В. Формування інформаційної компетентності старшокласників на уроках української мови. *Українська мова і література в школі*. 2018. № 3. С. 26–30. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/714633/1/Галаєвська.pdf>
14. Галаєвська Л. В. Вивчення мовленнєвого жанру осуду на уроках української мови в старшій школі. *Українська мова і література в школі*. 2020. № 2. С. 9–13. <https://lib.iitta.gov.ua/719431/>
15. Галаєвська Л. В. Вивчення мовленнєвого жанру телефонна розмова на уроках мови в старшій школі. *Українська мова і література в школі*. 2020. № 5. С. 2–7. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723344>
16. Голуб Н. Б. До проблеми предметної компетентності з української мови в закладах загальної середньої освіти. *Українська мова і література в школі*. 2018. № 1. С. 2–5. URL: http://lib.iitta.gov.ua/710546/1/Голуб_До_проблеми_предметної_компетентності.pdf

17. Голуб Н. Б. До проблем компетентнісно орієнтованого навчання української мови в сучасних закладах. *Українська мова і література в школі*. 2018. № 2. С. 55–62. URL: http://lib.iitta.gov.ua/710547/1/Голуб_До_проблеми_компетентнісно_орієнтованого.pdf

18. Голуб Н. Б. До проблеми розроблення методики навчання української мови учнів ліцею на засадах компетентнісного підходу (аналітичні матеріали констатувального етапу експерименту). *Українська мова і література в школі*. 2018. № 5. С. 2–10. URL: http://lib.iitta.gov.ua/712296/1/Голуб_Аналітичні_матеріали_експерименту.pdf

18. Голуб Н.Б. Елементи практичної риторики на уроках української мови в 10-11 класах ліцею. *Українська мова і література в школі*. 2019. № 1. С. 3-5. https://lib.iitta.gov.ua/716199/1/Golub_2019_1.pdf

19. Голуб Н. Б. Шкільний підручник як засіб реалізації завдань компетентнісного навчання української мови учнів ліцею. *Книга в академічному дискурсі: філологічний, методичний та мистецтвознавчий аспекти*: зб. наук. праць (за матеріалами всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції). Житомир, 2018. С. 40–46. https://lib.iitta.gov.ua/710545/1/Голуб_Шкільний%20підручник%20як%20засіб.pdf

20. Голуб Н.Б. Асоціативні методи в теорії й практиці навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. *Вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського*. Вип. 2(21): Актуальні проблеми сучасної психодидактики: філософські, психологічні та педагогічні аспекти: матеріали 4 Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 21–22 трав. 2020 р.) / МОН України, НАПН України, Ін-т педагогіки [та ін.]; [редкол.: Осадченко І. (голов. ред. та відп. за вип.), Васьківська Г., Велскоп В. [та ін.]. – Умань : Візаві, 2020. С. 24-26. URL :https://lib.iitta.gov.ua/720756/1/Голуб_тези_2020_3.pdf.

21. Голуб Н.Б. Шкільна мовна освіта: проблеми і перспективи. *Директор школи, ліцею, гімназії*. №6 2018, С. 9-10. URL :<https://director-ua.info/index.php/dslg/article/view/192/171>.

22. Голуб Н.Б. Акценти компетентнісно орієнтованої методики навчання української мови в школі. *Директор школи, ліцею, гімназії*. №6 2018, С. 35-36. URL :<https://director-ua.info/index.php/dslg/article/view/267>

23. Голуб Н.Б. До проблеми зміни стратегії оцінювання в парадигмі компетентнісного навчання: *Оцінювання досягнень здобувачів загальної середньої освіти: сучасні виклики та перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. 22 жовтня 2020 р. м. Хмельницький. (у друці)

24. Голуб Н.Б. Розвивальний потенціал уроку української мови в ліцеї. *Українська мова і література в школі*. 2020. №6. С. (у друці).

25. Горошкіна О. М. Роль шкільного підручника в реалізації компетентнісного підходу до навчання української мови учнів ліцею. *Українська мова і література в школі*. 2018. № 3. С.2-7. URL: http://lib.iitta.gov.ua/710968/1/Горошк_на.pdf

26. Горошкіна О.М. Робота з текстом на уроках української мови: компетентнісний вимір. *Українська мова і література в школі*. 2019. № 6. С. 2–5. URL:<http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719405>

27. Горошкіна О. Формування предметної компетентності учнів ліцею на уроках української мови: практичний аспект. *Українська мова і література в школі*. 2020. № 1. С.9-13. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720843>

28. Горошкіна О.М. Внесок Віктора Ужченка в українську лінгводидактику. *Українська мова і література в школі*. 2020. № 3. С.53-54.

29. Новосьолова В. І. Формування мотиваційної сфери учнів ліцею. *Робота з науково обдарованою молоддю: проблеми та перспективи*: збірник наукових праць. Київ, 2018. С. 108–110. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/712070/1/Новосьолова-В.І.-ФОРМУВАННЯ-МОТИВАЦІЙНОЇ-СФЕРИ-УЧНІВ-ЛІЦЕЮ.pdf>

30. Новосьолова В. І. Основні аспекти формування ціннісних орієнтацій учнів ліцею засобами компетентісно спрямованого підручника української мови. *Українська мова і література в школі*. 2019. №2 (143). С. 7–9. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717071>

31. Новосьолова В.І. Результати проведення PISA-2018 як інструмент підвищення рівня сформованості читацької компетентності учнів. *Дивослово*. 2020. №7-8. С.12-18.

31. Попова Л. О. Мовленнєвий розвиток учнів ліцею в умовах реалізації компетентісного підходу. *Українська мова і література в школі*. 2018. № 6. С. 7–10. URL: http://lib.iitta.gov.ua/713674/1/Popova_2018_1.pdf

32. Попова Л. О. Особливості використання засобів формування компетентного мовця на уроках української мови в 10–11 класах ліцею. *Українська мова і література в школах України*. 2019. № 12. С. 3–6. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719353>

34. Попова Л. О. Текст як засіб формування ключових компетентностей учнів 10–11 класів на уроках української мови. *Українська мова і література в школах України*. 2019. № 9. С. 23–25. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718383>

35. Попова Л. О. Функційний аспект використання засобів навчання на уроках української мови в 10–11 класах ліцею. *Українська мова і література в школі*. 2019. № 6. С. 6–8. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719363>

36. Попова Л.О. Від слова до тексту: теоретико-практичний аспект використання стилістичних вправ. *Українська мова і література в школах України*. 2019. № 5. С. 42–44. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716170>

1. 37. Попова Л. Проблеми й перспективи організації дистанційного навчання української мови. *Українська мова і література в школі*. 2020. №3 С. 16-19. URL :<http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723303>

Тези

Міжнародні

1. Бондаренко Н. В. Інноваційність як ресурс оновлення мовної освіти в Україні. «*Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи. Міждисциплінарні перспективи*» : статті учасників IV-ї Міжнар. наук.-практ. конф., м. Банська Бистриця – м. Баку – м. Ужгород – м. Херсон – м. Кривий Ріг, 27 черв. 2019 р., м. Дрогобич, Україна. С. 78–80. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716540>

2. Бондаренко Н. В. Перспективи розвитку теорії і практики підручника української мови. *Проблеми сучасного підручника*: зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 14 трав. 2019 р. Педагогічна думка, м. Київ, Україна, С. 16–17. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716111>

3. Бондаренко Н. В. Культурна матриця опанування української мови. *Матеріали VI-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи»*: Інтердисциплінарні виміри (26 квіт. 2019 р.) Посвіт, м. Конін, Польща – м. Ужгород, Україна – м. Херсон, Україна – м. Кривий Ріг, Україна, С. 47-50. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/715818>

4. Бондаренко Н. В. Культурна компетентність як проблема української лінгводидактики. Освіта XXI століття: теорія, практика, перспективи: *матеріали Першої міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (18 квітня 2019 року, м. Київ, Україна). / Дидактика : теорія і практика : зб. наук. праць. Київ : Фенікс, 2019. С. 55–58. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/715620>

5. Бондаренко Н. В. Нелінійний текст як ресурс модернізації підручникотворення. *Проблеми сучасного підручника*: зб. наук. праць. Київ: Педагогічна думка, 2020. С. 17–19. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720846>

6. Бондаренко Н. Модернізована Європейська рамка ключових компетентностей: нова грамотність як інновація для України. Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2020: глобалізований простір інновацій : матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 28 трав. 2020 р. / НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України ; за заг. ред. О. І. Локшиної. Київ; Біла Церква: Авторитет, 2020. (DOI <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2020-117-119>). <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721033>

7. . Галаєвська Л. В. Підручник у системі компетентнісного навчання української мови. *Проблеми сучасного підручника*. Мінськ-Київ, 2018. С. 18–23. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/714884/1/Підручник%20у%20системі.pdf>

8. Галаєвська Л.В. Реалізація діалогічного підходу в підручниках української мови для учнів ліцею. *Проблеми сучасного підручника: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання)*, 14 травня 2019 р. Педагогічна думка, м. Київ, Україна С. 34–37. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/717292/>

9. Галаєвська Л.В. Формування інформаційно-цифрової компетентності учнів ліцею на уроках української мови. *Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи. Міждисциплінарні перспективи: матеріали IV-ї міжнародної науково-практичної конференції* / [за заг. ред А. Душного, М. Махмудова, М. Стреначікова, В. Ільницького, І.Зимомря] : 27 червня 2019, Бакинська Бистриця – Баку – Ужгород – Херсон – Кривий Ріг: Посвіт, 2019. С. 90-92. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719427>

10. Галаєвська, Л.В. Система вправ з вивчення мовленнєвих жанрів у підручнику з української мови. *Проблеми сучасного підручника*: зб. наук. праць. Київ: Педагогічна думка, 2020. С. 32-34. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/720831/>

11. Галаєвська, Л.В. Педагогічні умови формування діалогічної культури учнівліцею In: The International scientific and practical conference “Science,

society, education: topical issues and development prospects» (May 10-12, 2020) SPC “Sci-conf.com.ua”, Kharkiv, Ukraine. 2020. P. 434-439. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720840>

12. Голуб Н.Б. Компетентнісні характеристики підручника української мови для учнів ліцею (рівень стандарту). *Проблеми сучасного підручника: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання)*, 14 травня 2019 р. Педагогічна думка, м. Київ, Україна. С. 35-37. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716424>

13. Голуб Н.Б. Дидактичний інструментарій уроку української мови як засіб модернізації освітнього середовища. *Модернізація освітнього середовища: проблеми і перспективи: матеріали П'ятої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Умань, 11–12 жовтня 2019 року.) / FOLIACOMENIANA: Вісник Польсько-української науково-дослідницької лабораторії психодидактики імені Я. А. Коменського / гол. ред. Осадченко І. І. Умань: ВПЦ «Візаві». 2019. С. 59–62. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718478>*

14. Голуб Н.Б. Роль мови в облаштуванні освітнього простору. *Тези доповідей міжнародної наукової конференції «Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору інституційного рівня: світовий та вітчизняний досвід» (м. Львів, 24-25 жовтня 2019 року)*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2019. С. 79-80. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718480>

15. Голуб Н.Б. Психологічні чинники реалізації компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею. *Реалізація компетентнісно орієнтованого навчання в освіті: теоретичний і практичний аспекти: Зб. наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4 листопада 2019 р.), м. Київ / Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 113–118. URL : https://lib.iitta.gov.ua/719340/1/Голуб_тези_2019_11.pdf*

16. Голуб Н.Б. Асоціативні методи в теорії й практиці навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. *Вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського*. Вип. 2(21): Актуальні проблеми сучасної психодидактики: філософські, психологічні та педагогічні аспекти: матеріали 4 Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 21–22 трав. 2020 р.) / МОН України, НАПН України, Ін-т педагогіки [та ін.]; [редкол.: Осадченко І. (голов. ред. та відп. за вип.), Васьківська Г., Велскоп В. [та ін.]. – Умань : Візаві, 2020. С. 24-26. URL :https://lib.iitta.gov.ua/720756/1/Голуб_тези_2020_3.pdf.

17. Голуб Н.Б. Робота зі словниками на уроках української мови в ліцеї. *Проблеми сучасного підручника: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (наукове видання)*, 28 – 29 травня 2020 р., Київ :

URL :https://lib.iitta.gov.ua/720757/1/тези_Голуб_2020_4.pdf.

18. Голуб Н.Б. Термінологічна коректність як ознака методичної компетентності вчителя. *Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*. Випуск №1(38)/2020. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи», 12-18 травня 2020 року, м. Запоріжжя. Ч. I. URL :https://drive.google.com/file/d/1-gwIVmfjsDdVxHEPoa7HdIe5Ncs_-KwG/view.

19. Голуб Н.Б. Прецедентні тексти як засіб виховання громадянина і патріота (на матеріалі підручників української мови для учнів ліцею). *Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет конф. (28–29 травня 2020 р., м. Київ) / уклад.: О. Ю. Дикий, Г.А. Коломоєць, А.А. Ребриня. Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2020. С.499-500.* URL :https://lib.iitta.gov.ua/721452/1/Голуб_тези_Шляхи%20удосконалення%20професійних%20компетентностей%20фахівців.pdf

20. Голуб Н.Б. Особливості навчання української мови учнів ліцею (рівень стандарту). *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах: тези доп. I міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. – Дніпро, 2020. – Т.1. С. 286-287.* URL :https://lib.iitta.gov.ua/720878/1/Голуб_тези_2020_5.pdf.

21. Горошкіна О.М. Психодидактичні принципи компетентісно орієнтованої методики навчання української мови учнів ліцею. *Філологічна освіта: компетентісна парадигма: матеріали Міжнародної науково-практичної заочної інтернет-конференції (15 листопада 2019 р.). Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. С. 37–39.* URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718288>

22. Горошкіна О. М., Попова Л. О. Компетентісно орієнтовані завдання як компонент підручників української мови для 10-11 класів. *Проблеми сучасного підручника: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (наукове видання), 28 – 29 травня 2020 р., Київ : Педагогічна думка, 2020. С. 52-54.* URL :http://undip.org.ua/upload/iblock/7c7/na-verstku_tezy_-_psp_20_05_lap_perf.pdf

23. Горошкіна О. М., Попова Л. О. QR-код як складник шкільних підручників української мови. *Проблеми сучасного підручника: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (електронне видання), 28-29 травня 2020 р., м. Київ, Київ : Педагогічна думка, 2020.* URL : https://lib.iitta.gov.ua/721464/1/%D0%BA_Zbirnyk_mater_2020_perf%20goroshkina.pdf

24. Новосьолова В. І. Засвоєння учнями ліцею мовленнєвих жанрів: мотиваційний аспект. *Реалізація компетентнісно орієнтованого навчання в освіті: теоретичний і практичний аспекти*: Зб. наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4 листопада 2019 р.), м. Київ / Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 235–236. URL :http://undip.org.ua/upload/iblock/51b/zbirnyk_tez_.pdf

25. Новосьолова В. І. Реалізація компетентнісного підходу в підручнику української мови для 11 класу. *Проблеми сучасного підручника* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (14 травня 2019 р., м. Київ). Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 90–91. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717153>

26. Новосьолова В.І. Особливості реалізації компетентнісного підходу в підручнику української мови для 11 класу. *Педагогічна компаративістика і Міжнародна освіта – 2019* : матеріали Міжнародної конференції (30 травня 2019 р., м. Київ). Київ, 2019. С. 135–136. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717073>

27. Новосьолова В. І. *Реалізація жанрового аспекту навчання української мови учнів ліцею засобами шкільного підручника*. Проблеми сучасного підручника: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (наукове видання), 28 – 29 травня 2020 р., Київ : Педагогічна думка, м. Київ, Україна, С. 139-141. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720800/1>

28. Новосьолова В. І. *Підручник української мови як засіб стимулювання пізнавального інтересу учнів ліцею*. Психологія та педагогіка у XXI столітті: перспективні та пріоритетні напрямки досліджень : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Україна, 5–6 червня 2020 р. : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології» ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», м. Київ, Україна, стор. 73-76. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721978>

29. Новосьолова В. І. *Шкільний підручник української мови як засіб створення освітньо-виховного середовища в ліцеї*. Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи : матеріали Шостої Міжнародної науково-практичної конференції, м. Умань, Україна, 08–09 жовтня 2020 року. Вісник Польсько-української науково-дослідницької лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського / гол. ред. Осадченко І. І. Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. с. 105-109. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722220>

30. Попова Л.О. Засоби унаочнення теоретичного матеріалу в підручниках української мови. *Проблеми сучасного підручника*: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 14 травня 2019 р.). [Наукове електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 103–105. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717194>

31. Попова Л. О. Засоби формування компетентного мовця на уроках української мови в 10–11 класах ліцею. *Філологічна освіта: компетентнісна*

парадигма: матеріали Міжнародної науково-практичної заочної інтернет-конференції (м. Миколаїв, 15 листопада 2019 р.). Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. С. 133–135. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718390>

32. Попова Л. О. Роль засобів навчання в організації самостійної роботи з української мови учнів ліцею. *Реалізація компетентнісно орієнтованого навчання в освіті: теоретичний і практичний аспекти*: Зб. наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4 листопада 2019 р.), м. Київ / Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 263–264. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719673>

33. Попова Л. Компетентнісно орієнтовані завдання як засіб формування компетентного мовця на уроках української мови в ліцеї. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи*. Том VIII: діалог у розвитку науки та освіти / [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Київ – Херсон: Посвіт, 2020. С. 179-181. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720871>

34. Попова Л.О. Колаж як засіб навчання української мови в ліцеї. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах*: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. Дніпро, 2020. Т.2. С. 214-215. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720872>

1. Попова Л. О. Особливості використання компетентнісно орієнтованих завдань на уроках української мови в ліцеї. «*Філологія та лінгводидактика в умовах євроінтеграції: сьогодення і перспективи*»: матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції 19-20 травня 2020 року м. Херсон. Херсон, 2020. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723295>

35. Попова Л. О. Взаємооцінювання на уроках української мови в ліцеї. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи*. Том VIII: діалог у розвитку науки та освіти / [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Київ – Херсон: Посвіт, 2020. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720871>

Всеукраїнські

1. Бондаренко Н. В. «Розхрестоматизований» Пантелеймон Куліш у контексті сучасності. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Велет українського слова» (до 200-ліття Пантелеймона Куліша). 18 жовт. 2019 р., м. Київ. URL: http://undip.org.ua/upload/iblock/7cf/thesis_2p.pdf

2. Бондаренко Н. В. Культуромовний розвиток особистості: співдослідження науковців і педагогів-практиків. *Україна, українська мова – світ ХХІ століття у діалозі культурно-мовних, морально-громадянських цінностей особистості та педагогічних систем* : ел. зб. статей за матеріалами Дванадцятій Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 25 жовт. 2019 р. / [за наук. ред. Г. О. Васківської]. Київ : Педагогічна

думка, 2019. 588 с. (Серія: Дидактика: теорія і практика). С. 38–45. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/717965/>; URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717958>.

3. Бондаренко Н. В. Читання як засіб активізації мовленнєвої діяльності учнів на уроках української мови. *VII Волошинські читання «Шкільна мовно-літературна освіта: традиції і новаторство»: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 17 травня 2019 р., м. Київ. Київ: УОВЦ «Оріон», 2019. С. 264–270. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716112>

4. Бондаренко Н. В. Компетентнісне навчання мови: гіпотези, здобутки, завдання. *Концептуальні засади компетентнісного навчання української мови*: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (15 березня 2019 р., м. Київ). Київ : Педагогічна думка. 2019. С. 17–20.

5. Бондаренко Н. В. Мотивування здобувачів освіти до читацької діяльності. *Матеріали Всеукраїнського круглого столу «Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві»* (м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України 12 вересня 2019 р.). URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717539>

6. Бондаренко Н. В. Робота над виразністю й образністю українського мовлення старшокласників. *Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції імені Віктора Ужченка «Образне слово Луганщини», присвяченої 80-річчю присвоєння Луганському національному університету імені Тараса Шевченка*. (м. Старобільськ; 26 квітня 2019 р.). / за заг. ред. проф. А.В. Нікітіної ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Вип. 18. Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. С. 95–104.

7. Бондаренко Н. В. Формування громадянської культури старшокласників засобами української мови. *II Всеукраїнська наук.-практ. конф. з он-лайн трансляцією «Формування громадянської культури в новій українській школі: традиційні та інноваційні практики»* : статті (м. Суми, 6-7 черв. 2019 р.), 6-7 черв. 2019 р., м. Суми, Україна. С. 14–21. URL: <https://sites.google.com/view/professional-education-kaf/діяльність-кафедри/ii-всеукраїнська-науково-практична-конференція> URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716584>

8. Бондаренко Н. В. Читацька грамотність: порядок денний для України.

Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. VIII Волошинські читання: зб. тез всеукр. наук.практ. конф. / [за заг. ред. Т. О. Яценко]. Київ: УОВЦ Ор іон», 2020. С. 72–77. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720517>

9. Бондаренко Н. В. Пріоритетні напрями реформування шкільної мовної освіти в Україні. Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Київ, 20 трав. 2020 р. / Інститут педагогіки НАПН України. Київ – Біла Церква: Видавництво «Авторитет»; ФОП Курбанова Ю. В., 2020. С. 69–71. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721281>

10. Галаєвська Л. В. Формування мовленнєвої культури старшокласників на уроках української мови. *Книга в академічному дискурсі: філологічний та мистецтвознавчий аспекти* : зб. матеріалів Всеукраїнської

наук.-практ. конф. Житомир, 2018. С. 142–146. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/714886/1/Житомир%20%281%29.pdf>

11. Галаєвська Л. В. Навчання учнів ліцею мовленнєвих жанрів на уроках української мови: аналітичний аспект. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2018 рік*. Київ, 2018. С. 113. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/2e8/pidshyvka1.pdf>

12. Галаєвська Л.В. Підручник у системі компетентнісного навчання української мови. *VII Волошинські читання «Шкільна мовно-літературна освіта: традиції і новаторство»*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (17 травня 2019р., м. Київ) Київ: УОВЦ «Оріон». 2019. С. 147–155. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/716206/>

13. Галаєвська Л.В. Комунікативний аспект аналізу тексту на уроках української мови. *Збірник матеріалів круглого столу «Концептуальні засади компетентнісного навчання української мови»*, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича, 15 березня 2019. М. Київ: Педагогічна думка. 2019. С. 20-24. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/717238/>

14. Галаєвська Л.В. Робота над образністю мовлення старшокласників у процесі засвоєння стилістичних норм. *Образне слово Луганщини : матеріали XVIII Всеукр. Наук.-практ. конф. Імені Віктора Ужченка* (15 травня 2019 р., м. Старобільськ) / за заг. Ред. проф. А. В. Нікітіної ; Держ. закл. «Луган. Нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Вип. 18. Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. С. 58-61/URL: <https://lib.iitta.gov.ua/719431/>

15. Галаєвська Л.В. Розвиток комунікативних умінь старшокласників під час роботи з текстом. *Матеріали Всеукраїнського круглого столу «Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві»* (м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України 12 вересня 2019 р.) URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718535/>

16. Галаєвська Л. В. Система роботи з вивчення мовленнєвих жанрів учнями ліцею на уроках української мови. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік*. Київ: Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2019. С. 104–105. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719121>

17. Галаєвська, Л.В. Формування компетентного студента-читача ізвикористанням мультимедійних технологій. *Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. VII Волошинські читання*: зб. тез всеукр. наук. практ. конф. / [за заг. ред. Т.О.Яценко]. Київ: УОВЦ Оріон», 2020. С.126-131. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/720828/>

18. Галаєвська, Л.В. Професійні функції вчителя нової школи. *Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи: збірник тез та доповідей*: зб. тез I всеукр. наук. практ. конф. з міжнар. уч. [за заг. ред. О.В. Пономаренко, Л.О. Сущенко]. Запоріжжя: «АА Тандем», 2020. С. 81-83 URI: <http://lib.iitta.gov.ua/720836/>

19. Галаєвська Л.В. Активні методи навчання. *Концептуальні засади компетентнісного навчання української мови*: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора

педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (22 жовтня 2020 р., м. Київ). Київ : Педагогічна думка, 2020. С. XX-XX.

URL:<http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723339>

20. Голуб Н. Б. Навчання української мови учнів ліцею на засадах компетентнісного підходу: аналітичний аспект. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2018 рік*. Київ, 2018. С. 108. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/2e8/pidshyvka1.pdf>

21. Голуб Н.Б. Мовленнєві жанри як важливий складник компетентнісного навчання української мови учнів ліцею. *VII Волошинські читання «Шкільна мовно-літературна освіта: традиції і новаторство»*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (17 травня 2019р., м. Київ) Київ: УОБЦ «Оріон». 2019. С.73-77. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716421>

22. Голуб Н.Б. Компетентнісно орієнтоване навчання української мови учнів ліцею: проблеми і перспективи. *Збірник матеріалів круглого столу «Концептуальні засади компетентнісного навчання української мови»*, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва О.М., 15 березня 2019. м. Київ: Педагогічна думка. 2019. С. 4-6. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716423>

23. Голуб Н. Б. Пріоритети шкільної методики навчання української мови учнів ліцею. *Офіційне електронне видання КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»*. URL: http://www.zoippo.zp.ua/pages/el_gurnal/el_gurnal.html.

24. Голуб Н.Б. До проблеми формування громадянської компетентності в учнів ліцею на уроках української мови. *Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з он-лайн трансляцією «Формування громадянської культури в новій українській школі: традиційні та інноваційні практики»* (6-7 червня 2019 р., Суми). URL :<https://sites.google.com/view/professionaleducation-kaf/діяльність-кафедри/ii-всеукраїнська-науково-практичнаконференція>. С. 172–176.

25. Голуб Н.Б. Набуття суб'єктного досвіду з української мови. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник тез I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи»*, Київ, 30 вересня 2019 р. (наукове електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 25–27. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718487>.

26. Голуб Н.Б. Навчання української мови учнів ліцею крізь призму української культури. *Образне слово Луганщини : матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. імені Віктора Ужченка* (15 травня 2019 р., м. Старобільськ) / за заг. ред. проф. А.В. Нікітіної ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Вип. 18. Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. С. 106-109. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719338>

27. Голуб Н.Б. Розвивальний потенціал текстів художніх творів на уроках української мови в школі. *Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві* : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної

конференції, 12 вересня 2019 р., м. Київ / Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : УОБЦ «Оріон», 2019. С. 18-20 URL: http://undip.org.ua/upload/iblock/0e1/zbirnyk-tez_28.10.19.pdf

27. Голуб Н.Б. Творча спадщина П. Куліша в контексті шкільної мовної освіти. *Велет українського слова (до 200-ліття Пантелеймона Куліша): збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 18 жовтня 2019 р., м. Київ/ за заг. ред. Дічек Н.П. Київ: Педагогічна думка, 2019. С. 106-109 URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718481>.

28. Голуб Н.Б. Суб'єктний досвід як елемент процесу навчання української мови в школі. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи* : збірник тез I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 30 вересня 2019 р.). [Наукове електронне видання]. Київ : Пед. думка, 2019. С. 25–27. URL : <http://undip.org.ua/upload/iblock/18d/tezy-internet-konferentsiya-2019.pdf>

29. Голуб Н.Б. Ключові орієнтири експериментальної методики компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік*. Київ: Педагогічна думка, 2019. С. 98–99. URL : https://lib.iitta.gov.ua/719344/1/Голуб_тези_анотовані.pdf

30. Голуб Н.Б. Розв'язання проблеми на уроках української мови в ліцеї як засіб формування й розвитку наскрізних умінь. *II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи»* (Київ, 05 березня 2020 р.). Київ : Педагогічна думка, 2020. С. 62-65. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719600>.

31. Голуб Н.Б. Словникові вправи на уроках української мови в ліцеї. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. *VIII Волошинські читання: зб. тез всеукраїнської науково-практичної конференції*. Київ: УОБЦ «Оріон», 2020. С. 56-60. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720464>.

32. Голуб Н.Б. Психологічні засади емоційного навчання української мови учнів ліцею. *Інноваційна діяльність педагога в умовах реформування освітньої галузі: з досвіду впровадження ідей Нової української школи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 10 червня 2020 року м. Херсон / за ред. А.М. Зубка, Т.М. Засекіної, І.Я. Жорової, Т.В. Комінарець, Ю.В. Сліпич, Г.І. Бардашевської Т.Г. Чикалової: у 2 ч. Ч. II. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2020. С. 25-27. URL : https://lib.iitta.gov.ua/721447/1/Голуб_тези_2020_Херсон.pdf

33. Голуб Н.Б. Підручник української мови як засіб формування громадянської культури учнів ліцею. Формування громадянської культури в Новій українській школі: традиційні та інноваційні практики: зб. матеріалів конференції / За заг. ред. Г.Л. Єфремової, С.М. Луценко, Л.П. Івашини. – РВВ СОІПО, Суми, 2020. С. 121-124. URL : https://lib.iitta.gov.ua/721450/1/Голуб_тези_2020_Суми.pdf.

2. Голуб Н.Б. Рушниковий орнамент очима Світлани Китової (за книжкою «Полотняний літопис України»). *Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки* : зб. тез Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції, 21 травня 2020 р. /

за наук. ред. д. пед. наук Н. І. Богданець-Білоskalенко. (електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2020. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722759>

34. Голуб Н.Б. Метод як ключова категорія лінгводидактики (до проблеми оновлення дефініції): матеріали круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва О.М. (у друці).

3. Голуб Н.Б. До проблеми розроблення освітніх програм з української мови. *Теорія і практика моделювання інноваційного розвитку профільного закладу загальної середньої освіти технічної спрямованості для академічно здібних учнів*: зб. тез Всеукраїнської науково-практичної конференції 29-30 вересня 2020 року, м. Київ. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722758>

35. Голуб Н.Б. Навчання української мови в закладах загальної середньої освіти: перегляд пріоритетів. «*Навчання філологічних дисциплін у контексті сучасних викликів*» (до 40-річчя заснування кафедри філологічних дисциплін): зб. тез Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Старобільськ. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723300>

36. Горошкіна О. М. Формування читацької культури учнів ліцею на уроках української мови. *Книга в академічному дискурсі: філологічний, методичний та мистецтвознавчий аспекти*: зб. наук. праць (за матеріалами всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції). Житомир, 2018. С. 51–59. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719412>

37. Горошкіна О. М. Концептуальні засади компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2018 рік*. Київ, 2018. С. 109. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/2e8/pidshyvka1.pdf>

38. Горошкіна О. М. Художній текст як засіб формування предметної компетентності учнів ліцею на уроках української мови. *Образне слово Луганщини* : матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції імені Віктора Ужченка (15 травня 2019 р., м. Старобільськ) до 80-річчя присвоєння Луганському національному університету імені Тараса Шевченка / за заг. ред. проф. А. В. Нікітіної ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. С. 83–85. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719406>

40. Горошкіна О.М. Мета і завдання компетентісно орієнтованої методики навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту. *Концептуальні засади компетентісного навчання української мови* : збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (15 березня 2019 р., м. Київ). Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 24–27. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716427>

40. Горошкіна О.М. Розвивальна функція підручника української мови. *Проблеми сучасного підручника*: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 14 травня 2019 р.). [Наукове електронне видання]. Київ : Пед. думка, 2019. С. 112–115. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716426>

41. Горошкіна О.М. Роль читання у формуванні ключових компетентностей учнів ліцею. *Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві* : матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції (12 вересня 2019 р., м. Київ) / Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : УОБЦ «Оріон», 2019. С. 20–22. URL : http://undip.org.ua/upload/iblock/0e1/zbirnyk-tez_28.10.19.pdf

42. Горошкіна О.М. Текст як засіб реалізації завдань компетентісно орієнтованого навчання української мови. *Слобожанська бесіда* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Старобільськ, 7-8 листопада 2019р.) ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»; за ред проф. Глуховцевої К.Д. Вип.12. Старобільськ, 2019. С. 154–163. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718548>

43. Горошкіна О.М. Філософські засади компетентісно орієнтованої методики навчання української мови. *Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника* : збірник матеріалів ІІІ усеукраїнської науково-практичної конференції (м. Суми, 24-25 жовтня 2019 року) / за ред. О.М.Семенов. Суми : Видавництво СУМДПУ ім. А.С.Макаренка, 2019. Вип. 2. С. 24–30. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718550>

44. Горошкіна О.М. Художнє слово Пантелеймона Куліша на уроках української мови. *Велет українського слова (до 200-ліття Пантелеймона Куліша)*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 18 жовтня 2019 р., м. Київ / за заг. ред. Дічек Н.П. Київ: Педагогічна думка, 2019. С. 110–112. URL : http://undip.org.ua/upload/iblock/7cf/thesis_2p.pdf

45. Горошкіна О. М. Концептуальні засади компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік*. Київ: Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2019. С. 99–100. URL : http://undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=9543

46. Горошкіна О.М. Формування в учнів ліцею мовної стійкості : збірник тез ІІ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 05 березня 2020 р. Київ: Педагогічна думка, 2020. с. 70-73

URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719554>

47. Горошкіна О.М. Метапредметні функції української мови в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти: збірник тез доповідей І Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи». Запоріжжя: ПП «АА Тандем», 2020. С. 34-36.

URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720065>

48. Горошкіна О.М. Принципи добору змісту навчання української мови в ліцеї на компетентісних засадах: збірник праць (за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. (10 квітня 2020 р., м. Старобільськ)) / ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2020. С. 52-54. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720873>

49. Горошкіна О.М. Формування лінгвокреативності учнів старших класів: збірник праць (за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції: "Інноваційна діяльність педагога в умовах реформування освітньої галузі: з досвіду впровадження ідей Нової української школи" (10 червня 2020 року Україна) / КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», Херсон, 2020. С. 30-32. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721478>

50. Новосьолова В. І. Особливості змісту й структури підручника «Українська мова, 11 клас». *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2018 рік*. Київ, 2018. С. 110. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/714459/>

51. Новосьолова В. І. Формування пізнавальних інтересів учнів ліцею засобами компетентнісно спрямованого підручника української мови. *Книга в академічному дискурсі: філологічний, методичний та мистецтвознавчий аспекти*: зб. наук. праць (за матеріалами всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції). Житомир, 2018. С. 94–99. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/710582>

52. Новосьолова В. І. Особливості реалізації компетентнісного підходу в роботі над засвоєнням мовленнєвих жанрів учнями ліцею. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік*. Київ: Педагогічна думка, 2019. С. 99–100. URL : http://undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=9543

55. Новосьолова В. І. Активізація мовленнєвих жанрів засобами компетентнісно спрямованого підручника української мови. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи*: збірник тез І Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 30 вересня 2019 р.). [Наукове електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 93–96. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717401>

56. Новосьолова В. І. Збагачення емоційної сфери учнів ліцею на уроках української мови. *Образне слово Луганщини* : матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції імені Віктора Ужченка (15 травня 2019 р., м. Старобільськ) / за заг. ред. проф. А. В. Нікітіної ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. С. 140–143. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717196>

55. Новосьолова В. І. Підручник української мови для 11 класу як засіб формування громадянської компетентності здобувачів освіти. *Концептуальні засади компетентнісного навчання української мови*: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (15 березня 2019 р., м. Київ). Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 47–50. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717162>

56. Новосьолова В. І. Рефлексійні вправи у компетентнісно орієнтованому підручнику української мови для 11 класу. *VII Волошинські читання «Шкільна мовно-літературна освіта: традиції і новаторство»*: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (17 травня 2019 р., м. Київ) / Інститут педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : УОБЦ «Оріон», 2019. С. 175–178. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717075>

57. . Новосьолова В. І. Роль текстоцентричного підходу в засвоєнні мовленнєвих жанрів учнями ліцею. *Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві* : матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції (12 вересня 2019 р., м. Київ) / Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т. О. Яценко/ УОВЦ «Оріон», Київ, С. 32–34. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717543>

58. . Новосьолова В. І. Формування ключових і предметної компетентностей здобувачів освіти засобами підручника української мови. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи*: збірник матеріалів І Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 30 вересня 2019 р.). [Наукове електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 59–65. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718506>

59. . Новосьолова В. І. *Особливості формування читацької компетентності учнів на уроках української мови крізь призму PISA-2018*. Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник тез ІІ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 05 березня 2020 р. Педагогічна думка, м. Київ, Україна, С. 108-110. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/719685>

60. 1. Новосьолова В. І. *Читацька грамотність як показник якості сучасної української шкільної мовно-літературної освіти*. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. VIII Волошинські читання»: збірник тез всеукраїнської науково-практичної конференції УОВЦ «Оріон», м. Київ, Україна, С. 107-112. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720488>

61. Новосьолова, В. І. *Засвоєння учнями ліцею особливостей інформаційних мовленнєвих жанрів*. Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи : збірник тез доповідей І Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Запоріжжя, 10 квітня 2020 р.) м. Запоріжжя, АА Тандем. Україна, С. 24-26. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720122/1/>

62. Новосьолова В. І. *Формування системи цінностей в учнів ліцею: теоретико-методичний аспект*. Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Авторитет» ФОП Курбанова Ю. В., м. Київ, Україна, м. Біла Церква, Україна, стор. 102-104. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721985>

63. . Новосьолова В. І. *Рівень сформованості читацької грамотності учнів в умовах розбудови Нової української школи: проблеми і досвід*. Інноваційна діяльність педагога в умовах реформування освітньої галузі: з досвіду впровадження ідей Нової української школи : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 10 червня 2020 року м. Херсон КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», м. Херсон, Україна, стор. 81-84. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721982>

64. Новосьолова В. І. *Особливості засвоєння учнями ліцею мовленнєвого жанру листування* Теорія і практика моделювання інноваційного розвитку профільного закладу загальної середньої освіти технічної

спрямованості для академічно здібних учнів : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, Україна, 29–30 вересня 2020 року. стор. 181. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723054>

65. Новосьолова В. І. *Використання методу вправ в умовах дистанційного навчання української мови*// Збірник матеріалів круглого столу «Концептуальні засади компетентнісного навчання української мови: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича. 22 жовтня 2020 р., Київ : Педагогічна думка, м. Київ, Україна, С. 139-141. (подано до друку)

66. Новосьолова В. І. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2018 рік. Збірник. «*Особливості активізації мовленнєвих жанрів на уроках української мови в ліцеї*», Київ : Інститут педагогіки, 2020 стор. 181. (подано до друку)

69. Попова Л. О. Модель компетентнісно орієнтованої методики навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2018 рік*. Київ, 2018. С. 111. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714333>

68. Попова Л.О. Аналіз художнього тексту як засіб засвоєння учнями ліцею естетичної функції мови. *Образне слово Луганщини* : матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції імені Віктора Ужченка (15 травня 2019 р., м. Старобільськ) до 80-річчя присвоєння Луганському національному університету імені Тараса Шевченка / за заг. ред. проф. А. В. Нікітіної ; Держ. закл. «Луганський нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. С. 210–212. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719365>

69. Попова Л.О. До проблеми активізації читацької діяльності учнів 10–11 класів ліцею. *Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві* : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (12 вересня 2019 р., м. Київ) / Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. С. 100–102. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718385>

70. Попова Л.О. Інтегрований проект як засіб реалізації міжпредметної інтеграції у процесі компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею. *VII Волошинські читання «Шкільна мовно-літературна освіта: традиції і новаторство»*: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (17 травня 2019 р., м. Київ) / Інститут педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. С. 112–115. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716174>

71. Попова Л.О. Роль тексту у формуванні ключових компетентностей учнів ліцею на уроках української мови. *Концептуальні засади компетентнісного навчання української мови*: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (15 березня 2019 р., м. Київ). Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 62–64. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717192>

72. . Попова Л. О. Засоби компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік*. Київ: Педагогічна думка, 2019. С. 103–104. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719676>

73. . Попова Л. О. Особливості формування текстотвірних умінь учнів ліцею. *Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника: збірник матеріалів III усеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Суми, 24-25 жовтня 2019 року) / за ред. О. М. Семеног. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2019. Вип. 3. С. 70–72. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719369>

74. . Попова Л. О. Реалізація функцій засобів компетентнісно орієнтованого навчання української мови. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції* (м. Київ, 30 вересня 2019 р.). [Наукове електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 78–82. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718388>

75. . Попова Л. О. Функції засобів компетентнісно орієнтованого навчання української мови. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник тез I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції* (м. Київ, 30 вересня 2019 р.). [Наукове електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2019. С.110–112. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717429>

76. Попова Л. Застосування карт пам'яті на уроках української мови в ліцеї. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи»*, Київ, 05 березня 2020 р. (наукове електронне видання). Київ : Пед. думка, 2020. С. 139-141. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719602>

77. Попова Л. О. «Перевернутий клас» – модель чи метод змішаного навчання української мови в ліцеї? *Стратегічні пріоритети філології й лінгводидактики в умовах реформування освітньої системи в Україні: збірник праць* (за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. (10 квітня 2020 р., м. Старобільськ)) / ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2020. С. 52-54. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720873>

4. Попова Л. О. Особливості організації самооцінювання на уроках української мови в ліцеї. *Інноваційна діяльність педагога в умовах реформування освітньої галузі: з досвіду впровадження ідей Нової української школи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 10 червня 2020 року м. Херсон* / за ред. А. М. Зубка, Т. М. Засекіної, І. Я. Жорової, Т. В. Комінарець, Ю. В. Сліпич, Г. І. Бардашевської Т. Г. Чикалової: у II ч. Ч. II Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2020. С. 113-115. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723306>

78. . Попова Л. О. Методи дистанційного навчання української мови. *Концептуальні засади компетентнісного навчання української мови: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра*

Михайловича (22 жовтня 2020 р., м. Київ). Київ : Педагогічна думка, 2020. С. XX-XX.

79. Попова Л. О. Ситуаційні вправи як засіб засвоєння учнями ліцею правил ефективного спілкування. *Образне слово Луганщини* : матеріали XIX Всеукр. наук.- практи. конф. імені Віктора Ужченка (30 вересня 2020 р., м. Старобільськ), присвяченої 85-річчю від дня народження видатного фразеолога Віктора Ужченка / за заг. ред. проф. А. В. Нікітіної ; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. Вип. 19. Старобільськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2020. С. XX-XX.

80. Попова Л. О. Компетентнісно орієнтовані завдання як засіб перевірки навчальних досягнень ліцеїстів на уроках української мови. *Навчання філологічних дисциплін у контексті сучасних викликів*: збірник праць (за матеріалами Всеукр. наук.-практи. конф. (22 листопада 2020 р., м. Старобільськ)) / ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2020. С. XX-XX.

81. 116. Попова Л. О. Засоби оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках української мови в ліцеї. *Зміст і технології шкільної освіти*. Матеріали звітної науково-практичної конференції Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, грудень 2020.

Тези та матеріали конференцій, що відбулися за кордоном

1. Бондаренко Н. В. Українська нова школа у контексті світових трендів освіти. *Матеріали VII Міжнародної наукової конференції «Science progress in European countries: new concepts and modern solutions»* (м. Штутгарт, Федеративна Республіка Німеччина, 31 травня 2019 р.). С. 304–316. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716337>

2. Бондаренко Н. В. Цінності об'єднаної Європи та їх формування в Українській новій школі. *«Science progress in European countries: new concepts and modern solutions» : papers of the 8th International Scientific Conference*. July 12, 2019, Stuttgart, Germany, 12 липня 2019 р., с. Stuttgart, Germany. С. 62–74. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716727>

3. Бондаренко Н. В. Компетентнізація шкільної освіти: українська версія. *Science and society*. Proceedings of the 13th International conference (July 19, 2019) Hamilton, Canada, 19 липня 2019 р., с. Hamilton, Canada. С. 124–135. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716810>

4. Бондаренко Н. В. Українська школа – Z: меседжі нової влади щодо освіти і науки в Україні. *Perspectives of science and education*. Proceedings of the 11th International youth conference (August 2, 2019), 02 серп. 2019 р., с. New York, USA. С. 186–197. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716866>

5. Бондаренко Н. В. Мейнстрім освітнього прогресу в Україні – компетентність ↔ креативність. *«Science progress in European countries: new concepts and modern solutions»*: Papers of the 9th International Scientific Conference. September 6, 2019, Stuttgart, Germany, 06 вересня 2019 р., с. Stuttgart, Germany. С. 91–102. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716981>

6. Бондаренко Н. В. Динаміка мовної ситуації в Україні крізь призму лінгводидактики. *Scientific achievements of modern society : abstracts of the 1st International scientific and practical conference*. Liverpool, United Kingdom

(September, 11–13, 2019), 11-13 вересня 2019 р., с. Liverpool, United Kingdom. С. 153–162. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717030>

7. Бондаренко Н. В. Мовні акценти шкільної реформи в Україні. *Perspectives of science and education*. Proceedings of the 12th International scientific conference (September, 27, 2019), 27 вересня 2019 р., с. New York, USA. С.503–515. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717360>

8. Бондаренко Н. В. Україна в оптиці PISA-2018 – міжнародного дослідження якості освіти. *Perspectives of science and education:the 14th International youth conference* (New York, USA, January 17, 2020). SLOVO\WORD, New York, USA. 2020. P. 296–307. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718938>

9. Бондаренко Н. В. Як збалансувати цифрове й гуманітарне в освіті. *The world of science and innovation*. Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. London, United Kingdom. 2020. Pp. 267–277. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721818>

10. Бондаренко Н. В. Запитання як пусковий механізм світопізнання й компетентнісного навчання. *Fundamental and applied research in the modern world*. Abstracts of the 3rd International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2020. Pp. 195–204. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722079>

11. Бондаренко Н. В. Інноваційна взаємодія освітянських структур як рушій якісних змін в освіті України. *Scientific achievements of modern society*. Abstracts of the 10th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 2020. Pp. 276–282. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720670>

12. Бондаренко Н. В. Як збалансувати цифрове й гуманітарне в освіті. *The world of science and innovation*. Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. London, United Kingdom. 2020. Pp. 267–277. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721818>

13. Бондаренко Н. В. Запитання як пусковий механізм світопізнання й компетентнісного навчання. *Fundamental and applied research in the modern world*. Abstracts of the 3rd International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2020. Pp. 195–204. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722079>

15. Бондаренко Н. В. Уміння запитувати й відповідати як невід’ємний складник компетентнісного навчання [The ability to ask and answer as an integral part of competency-based education]. *World science: problems, prospects and innovations*. Abstracts of the 4th International scientific and practical conference. December 23-25, 2020. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2020. Pp. 210–219. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723141>

16. Lavrov E., Siryk O., Paderno P., Burkov E., Kosianchuk S., Bondarenko N., Kyzenko V. Analysis of working conditions and modeling of activity algorithms for contact-center operators. Book of abstracts of the 8th International Ergonomics Conference – ERGONOMICS 2020. December 2–5, 2020, Zagreb, Croatia. Zagreb: Croatian Ergonomics Society, 2020. P. 18.

17. Lavrov E., Paderno P., Siryk O., Kyzenko V., Kosianchuk S., Bondarenko N., Burkov E. Functional networks for modeling and optimization human-machine

systems. Book of abstracts of the 8th International Ergonomics Conference – ERGONOMICS 2020. December 2–5, 2020, Zagreb, Croatia. Zagreb: Croatian Ergonomics Society, 2020. P. 25.

18. Галаєвська Л.В. Культура спілкування старшокласників у процесі створення жанрів ділового мовлення . IV Міжнародна научно-практична конференція «ACTUALTRENDSOFMODERNSCIENTIFICRESEARCH» (11-13 жовтня, 2020) Munich, Germany, С. 176-181. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/720828/>

19. Галаєвська Л.В. Класифікація умінь діалогічного мовлення учнів 8-9 класів. V Міжнар. наук.практ. конф. «Fundament and applied research in the modern world» (16-18 грудня) Бостон, США. 2020. С. XXXX (у друці)

20. Галаєвська Л.В. Основні аспекти роботи над формуванням діалогічних умінь учнів 8-9 класів на уроках української мови Міжнар. наук.практ. конф. «World science problems, prospects and innovations» 23-25 грудня Торонто, Канада. 2020 рік . URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723341>

21. Горошкіна О.М. Принципи побудови сучасного підручника української мови в умовах компетентнісної парадигми. SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL DIALOGUL SLAVIȘTILOR LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XXI-LEA / 17-19 mai 2018 Cluj-Napoca România. – Pp.37-38 URL <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714393>

22. Горошкіна О.М. Текст як інструмент формування ключових компетентностей учнів старших класів на уроках української мови. *Caietele conferinței internaționale «Uraineni din România. Istorie, contemporaneitate și perspective.»* Volumul II. 2019. С.218–223. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719410>

23. Горошкіна О.М., Попова Л.О. Компетентнісно орієнтовані завдання як засіб формування комунікативних умінь учнів 10-11 класів. DOUĂ DECENII de la înființarea specializării Limba și literatura ucraineană la Facultatea de Litere. Universitatea Babeș–Bolyai din Cluj-Napoca. VOLUM ANIVERSAR. Cluj-Napoca România. Pp.323-333. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723292>

Завідувачка відділу
навчання української мови та літератури

О.М. Горошкіна